

Deák József

Ia Avaliani

Kandelaki E.

Kavlashvili N.

Maia Kherkheulidze

Manjavidze I.

Marina Kuparadze

Nozadze P.

Revaz Tabukashvili

Révai Róbert

Vera Kapetivadze

Zaza Berishvili

Борута Н.В.

Война И.А.

Волкова О.В.

Данилів О.Д.

Дубінін Д.С.

Кириєнко Є.О.

Кистрина Л.А.

Климова О.А.

Ключкович Т.В.

Марченко К.О.

Мироненко О.В.

Миронченко С.І.

Мякшин А.С.

Попадич О.О.

Седнина М.А.

Серый А.И.

Стецук Є.В.

Шепітько В.І.

Якушко О.С.

OpenSciLab.org

Наукова платформа

Open Science Laboratory

*Сучасні тенденції
та концептуальні
шляхи розвитку
освіти і педагогіки*

Матеріали

**VIII Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Київ, 26 січня 2022 р.)**

КИЇВ 2022

Наукова платформа

Open Science Laboratory

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ
ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
ОСВІТИ І ПЕДАГОГІКИ**

Матеріали

**VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Київ, 26 січня 2022 року)**

Самостійне електронне текстове
наукове періодичне видання комбінованого використання

Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 26 січня 2022 р.). Київ, 2022. 84 с.

Збірник містить матеріали (тези доповідей) VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки», у яких всебічно висвітлено проблеми сучасної освіти, а автори обмінюються педагогічним досвідом.

Видання призначене для вчених, педагогічних та науково-педагогічних працівників, здобувачів наукових та освітніх ступенів.

VIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки»
(м. Київ, 26 січня 2022 р.)

Адреса оргкомітету та редакційної колегії:

м. Київ, Україна

E-mail: conference@openscilab.org

www.openscilab.org

Наукові праці наведені в алфавітному порядку та згруповані за напрямками роботи конференції.

Для зручності, беручи до уваги, що видання є електронним, нумерація та загальна кількість сторінок наведені з врахуванням обкладинки.

Збірник на постійній сторінці конференції: <https://openscilab.org/ru/?p=6274>

*Матеріали (тези доповідей) друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за якість та зміст публікацій несе автор.*

ЗМІСТ

* зміст інтерактивний

(натиснення на назву призводить до переходу на відповідну сторінку)

СЕРЕДНЯ ОСВІТА

Волкова О.В.

ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ 6

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Deák József, Révai Róbert

НЕОБХОДИМОСТЬ ОБРАЗОВАНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ПСИХИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В СОТРУДНИКАХ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ В ВЕНГРИИ 12

Maia Kherkheulidze et al.

IMPLEMENTATION OF OSCE AT PEDIATRIC DEPARTMENT 16

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Ia Avaliani, Zaza Berishvili, Marina Kuparadze, Vera Kapetivadze,

Revaz Tabukashvili

GEORGIAN EXPERIENCE OF CONDUCTING ONLINE AND OFFLINE CBCE CLASSES 18

Серый А.И.

К МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ТЕМЫ «ЭНЕРГИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ ЗАРЯДОВ. ЭНЕРГИЯ ЭЛЕКТРОСТАТИЧЕСКОГО ПОЛЯ» В ВУЗОВСКОМ КУРСЕ ФИЗИКИ..... 21

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Марченко К.О.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ 33

Миронченко С.І.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГА ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ «ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ»..... 40

**Шепітько В.І., Борута Н.В., Стецук Є.В., Якушко О.С., Данилів О.Д.,
Дубінін Д.С.**
ДОСВІД РОБОТИ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ ГРУПИ НА КАФЕДРІ
ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ 45

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Седнина М.А.
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ 50

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Война І.А.
ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: ПЛЮСЫ И МИНУСЫ 58

Кистрина Л.А., Климова О.А.
СОЧЕТАНИЕ ТРАДИЦИОННЫХ И ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ
ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ 61

Мироненко О.В.
ON-LINE ЛАБОРАТОРІЯ GO -LAB ДЛЯ ОБЛАСТЕЙ STEM 64

Мякшин А.С.
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
СУЧАСНІЙ ОСВІТІ 67

НАУКИ ПРО ОСВІТУ ТА ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ

Кириєнко Є.О.
АРХІВУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ: НОРМАТИВИ,
ПРАКТИКА 70

Ключкович Т.В., Попадич О.О.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 79

СЕРЕДНЯ ОСВІТА

ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Волкова Ольга Валерьевна,

кандидат педагогических наук,

доцент Приволжского межрегионального центра повышения квалификации и профессиональной переподготовки работников образования
ФГАОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет»

Сегодня фразы «цифровая революция», «цифровая трансформация» — не просто красивые термины, а объективная реальность, которая затронула экономику, общество и, конечно, образование. Процесс цифровизации образования ведет к изменениям и содержания образования, и организации образовательного процесса, и условий его реализации, и, конечно, результата, который должен привести к тому, чтобы наши ученики были успешными и конкурентоспособными.

Однако как это влияет сейчас и повлияет в ближайшем будущем на развитие учеников? Учителя, прежде всего, гуманитарных предметов должны использовать цифровизацию? Или нужно придерживаться традиционных подходов в обучении? Традиционного чтения текстов?

Несомненно одно: цифровизация школы должна способствовать достижению новых образовательных результатов обучающихся, развитию компетенций учителей в области образовательных решений для достижения этих результатов на основе нового поколения цифровых технологий.

Что касается новых образовательных результатов в области чтения, здесь мы должны констатировать, что сегодня характер самого чтения стал другим. На процесс чтения влияет новая информационная среда. Информационный поток гораздо больший и требует новых умений в области чтения. Это совершенно другой вид чтения – он более быстрый, очень все визуализировано. Нас окружают тексты новой природы, электронные тексты, содержащие много единиц информации, представленной в виде графика, сноски, иллюстрации и т. д. Многообразие источников информации, целенаправленное чтение составных текстов разного вида, жанра, формата требует от читателя новых когнитивных и коммуникативных стратегий.

Сегодня оставаться на уровне методов 70-х, 80-х годов мы не можем. Ученик должен уметь читать целенаправленно, прагматично, рационально!

Чтение сегодня – это не просто умение читать, но и способность понимать прочитанный текст, оценивать, размышлять о тексте, сопоставлять разные источники, анализировать полученную информацию и делать выводы. Все это необходимо для жизни в цифровой среде, где, несмотря на все возрастающую роль видео- и аудиоконтента, текстовый контент преобладает.

Обозначенные изменения в области чтения нашли отражение в международном сопоставительном исследовании PISA, исследовании образовательных достижений 15-летних обучающихся по читательской грамотности.

Какие же характеристики учитываются тестом PISA при измерении читательской грамотности? Прежде всего, это читательские умения: находить и извлекать информацию, интегрировать и интерпретировать информацию, осмысливать и оценивать содержание и форму текста. Поиск, локализация, обработка, критическая оценка информации, понимание и использование информации в практических целях — это и составляет понятие «читательская грамотность».

В исследовании PISA-2018 по читательской грамотности «российские школьники продемонстрировали средний балл, равный 479, что позволило Российской Федерации занять 31 строчку в рейтинге стран-участников исследования, в то время как средний балл первой десятки стран составил 526. Для того чтобы в следующих циклах исследования PISA наши школьники могли продемонстрировать результат, сравнимый с результатом первой десятки стран-участниц исследования, должно произойти как уменьшение количества детей, демонстрирующих 1 и 2 уровни читательской грамотности, так и заметное приращение количества школьников, демонстрирующих 4, 5 и 6 уровни» [5]. Чтобы достичь такого уровня результатов, деятельность учителя должна обеспечивать поступательное движение школьника от низких уровней к более высоким в международной классификации.

И здесь, конечно, на помощь могут и должны прийти цифровые технологии. В рамках работы по формированию читательской грамотности информационно-коммуникационные технологии особенно актуальны. Это, прежде всего, работа с разными источниками информации. Наиболее популярным здесь является использование возможностей ресурсов Интернета. Социальные сети, инструменты Google, веб-сайт Wiki, покдасты для распространения звуковых файлов или видео в сети Интернет, блоги, видеохостинг Youtube, облачные технологии – все это можно и нужно использовать в обучении. Рационализировать учебную деятельность, систематизировать работу с текстом позволят и различные конструкторы визуализации, интерпретации информации; образовательные веб-квесты и лонгриды; интерактивные плакаты и, конечно, мультимодальные тексты, в которых «коммуникативная ситуация представлена не только вербально, не только буквами, но и с использованием других модальностей, например, иллюстрациями, звуковым рядом, музыкой» [6].

Приведем отдельные примеры заданий.

1. Восстановите текст по Облаку слов.

2. Изучите внимательно текст, ответьте на вопросы.

I. Вопросы на нахождение информации, данной в явном виде:

1. В каком направлении едет пассажир?
2. Какой номер маршрута автобуса?
3. Какова стоимость билета?
4. Укажите дату и время отправления автобуса.

II. Вопросы для формулирования выводов на основе фактов, данных в тексте:

1. Из какого города выезжает автобус? Какова конечная остановка?
2. Определите, сколько времени было у пассажира с момента покупки билета до его посадки в автобус?

III. Вопрос для интерпретации и обобщения информации:

Каким номером закончится купленный билет последнего пассажира, если известно, что данный билет приобрел шестой пассажир, а вместимость автобуса составляет 34 места?

IV. Вопрос для анализа и оценки содержания, языковых особенностей и структуры текста:

Составьте текст СМС сообщения, чтобы пассажира встретили в пункте прибытия.

3. Проанализируйте инфографику, на основе анализа отметьте верные и неверные утверждения.

Для развития читательской грамотности школьников в урочной и внеурочной деятельности можно широко использовать различные техники визуализации учебной информации. Так, **интеллект-карты** являются мощным инструментом для структурирования идей, запоминания больших объемов информации, проведения мозговых штурмов. Техника **скрайбинг** позволяет рационализировать учебную деятельность, учит систематизировать работу с текстом, определять ключевые слова и сочетания по теме или тексту, что очень важно для формирования читательских умений, оцениваемых в международной классификации. **Облако слов** позволяет иллюстрировать ключевые моменты текста и устанавливать взаимосвязь между ними.

Таким образом, виртуальная и дополненная реальность помогают лучше воспринимать материал и делают обучение более интерактивным, а уроки с использованием цифровых образовательных ресурсов позволяют сделать их более интересными, продуманными, мобильными.

Отвечая на вопросы: «Нужна ли сегодня цифровизация? Позволит ли цифровизация учителю решать важнейшие задачи в вопросах формирования и развития читательской грамотности?», - однозначно ответить нельзя. Не нужно забывать, что именно книга позволяет воспитывать вдумчивого читателя, способного размышлять о прочитанном. И при этом мы констатируем, что активное использование цифровых технологий является мощным инструментом в развитии читательской грамотности. Они позволяют устанавливать и развивать отношения между педагогом и школьниками, изменить методы обучения, адаптировать учебный контент для развития читательской грамотности как у ученика, так и у педагога.

В целом, цифровая трансформация школы, несомненно, будет способствовать повышению конкурентоспособности российских школьников.

Список использованных источников

1. Указ Президента Российской Федерации от 21.07.2020 № 474 «О национальных целях развития Российской Федерации на период до 2030 года» - <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202007210012?index=0&rangeSize=1>.
2. Национальный проект «Образование» (электронный ресурс <https://edu.gov.ru/national-project/>).
3. Постановление Правительства Российской Федерации от 07.12.2020 № 2040 «О проведении эксперимента по внедрению цифровой образовательной среды» - <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202012090002>.
4. Открытые материалы по исследованию PISA- <http://www.centeroko.ru/pisa18/pisa2018.html>.
5. <https://goo.su/afQY> - Методические рекомендации для учителей по формированию функциональной грамотности обучающихся образовательных организаций Московской области.
6. Шевалдышева Елена Зигфридовна. Мультимодальные тексты в обучении иностранному языку // Academy. 2019. №4 (43). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/multimodalnye-teksty-v-obuchenii-inostrannomu-yazyku>.

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

НЕОБХОДИМОСТЬ ОБРАЗОВАНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ПСИХИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В СОТРУДНИКАХ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ В ВЕНГРИИ

Deák József

Адъюнкт кафедры правоохранительной теории и истории,
Факультета правоохранительной науки Национального университета
общественной службы в Венгрии

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7661-4485>

Révai Róbert

Почетный профессор Национального университета общественной службы в
Венгрии, заместитель главного врача офицера по вопросам здравоохранения
МВД Венгрии

ORCID: [https:// orcid.org/0000-0001-7282-6555](https://orcid.org/0000-0001-7282-6555)

Правоохранительная система является частью государственного управления, типом (подсистемой) системы общественной безопасности. Её общественное предназначение – наделенная монополией на законное физическое насилие – предотвращение, устранение или снижение опасностей, связанных с незаконным поведением человека, а также подготовка уголовного правосудия, восстановление нарушенного правопорядка, в интересах охраны общественной безопасности, общественного порядка, национальной безопасности и государственной границы. Составляющие части правоохранительной системы Венгрии: полиция с общими правоохранительными полномочиями; полиция с особыми

полномочиями; гражданские службы национальной безопасности; таможенная служба; служба исполнения наказаний; орган гражданской обороны и ликвидации последствий аварий и стихийных бедствий. [1]

В экстремальных, чрезвычайных условиях, например при обеспечении демонстраций, или в аварийных ситуациях в организме сотрудников правоохранительных органов увеличивается риск вреда здоровья и болезней. [2]

В служебных обстоятельствах, вышеуказанные условия в специальных полицейских органах могут определить, решить и успех исполнения полученных оперативных задач. [3]

Сотрудники полиции, ежедневно сталкиваясь с экстремальными условиями, оставляющими определённый негативный отпечаток на ихнем психическом, психологическом и физическом уровне, а также влияющими на эффективность их деятельности, нуждаются в активном поддержании морально-психологического состояния. Как самого сотрудника, так и служебного коллектива в целом, и в ряде профилактических и коррекционных мероприятий, способствующих восстановлению сотрудников, выполняющих оперативно-служебные задачи в особых условиях. [4]

Психологическая работа с сотрудниками органов внутренних дел в особых условиях включает: осуществление отбора сотрудников к действиям в особых условиях, оценку их уровня подготовленности и готовности к предстоящей деятельности. В настоящее время возрастают требования к профессионализму и психологической подготовленности сотрудников. В ходе профессионально-психологической подготовки повышается профессионально-психологическая надёжность, способность выдерживать нервно-психические нагрузки, развиваются внимательность, бдительность, осторожность, быстрота реакции, формируются коммуникативные умения и навыки, повышается устойчивость к неблагоприятным психическим воздействиям и факторам, оказывается помощь сотрудникам в преодолении кризисных ситуаций. Среди основных компонентов системы психологического обеспечения следует выделять: отбор кандидатов с

необходимыми профессионально важными качествами; обучение их приемам экспресс-диагностики актуальных психических состояний и личностных особенностей партнеров по переговорам; формирование навыков гибкости коммуникации, переговоров и оказания адекватного психологического воздействия; практическая отработка умений и навыков рефлексивного анализа в моделируемых и реальных условиях переговоров. [5]

Список использованных источников:

1. Деак Йожеф: Правоохранительные системы Венгрии и Российской Федерации - URL:https://openscilab.org/wp-content/uploads/2020/11/suchasni-vikliki-i-aktualni-problemi-nauki-osviti-ta-virobnictva_2020_11_13_tezy.pdf
2. Révai Róbert: A rendvédelmi hivatás egészségügyi aspektusai. In Boda József, Tóth Nikolett Ágnes (szerk.): 50 éves a rendészeti felsőoktatás. 2021. Budapest – Ludovika Egyetemi Kiadó
3. Révai Róbert: Az egészségi alkalmassági vizsgálatok és a prevenció szerepe a megváltozott életkörülmények és veszélyhelyzetek tükrében a rendészeti szerveknél. 2010. PhD értekezés. ZMNE Katonai Műszaki Doktori Iskola.
4. Костылев А.; Милюкова Ю.; Синодов И.: Негативные психические состояния у сотрудников МВД России, возникающие после выполнения ими служебных задач в особых условиях - URL: <https://xn--80a.xn--b1aew.xn--p1ai/nauka/%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%B8%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B4%D0%B5%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C/%D0%B8%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B8>

5. Вахнина В.: Особенности психологической работы при выполнении оперативно-служебных задач в особых условиях. - URL: <https://xn--80a.xn--b1aew.xn--p1ai/nauka/%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%B8%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B4%D0%B5%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C/%D0%B8%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B8>

IMPLEMENTATION OF OSCE AT PEDIATRIC DEPARTMENT

M. Kherkheulidze¹, N. Kavlashvili¹, E. Kandelaki¹, ¹Pediatric I. Manjavidze², P. Nozadze², department; ²Clinical skills and Multidisciplinary Simulations Center, State Medical University Tbilisi, Georgia, m.kherkheulidze@tsmu.edu

Abstract:

Background: The objective structured clinical examination (OSCE) is the gold standard to assess clinical competence of medical students in a comprehensive, reliable and valid manner.

Purpose: Assessment of student performance, acceptability of the process and feedback on Pediatric OSCE exams.

Methods: The study was conducted after Pediatric OSCE exams. The students filled questionnaires, that comprised statements with Likert scales measuring levels of agreement on a five level scale from strongly disagree to strongly agree. Questions related to the overall experience of the OSCE with specific questions about acceptability and usefulness, time frame, experienced stress, organization, content and structure, expectations and etc. Participation was on a voluntary basis and take part after completing the exams. Basic statistical analysis of the Likert items was conducted by calculating frequencies, means and standard deviations.

Results. From 233 students after pediatric OSCE exams 86,6 % (n=202) filled the questionnaires. The majority of students agreed that the Multiple choice questions and OSCE were fair (72,7 %) comprehensive and covered a wide range of knowledge (67,3%) and clinical competencies (82,6%) in Pediatrics. Majority also agreed that the assessment process helped to demonstrate their knowledge and skills. A number of students felt that OSCE was not less stressful than other methods of examination, but at the same time 64,8 % (n=131) students mentioned that OSCE type of exam are enjoyable. Most of students (78%) felt that the exam was well administered.

Conclusion. OSCE is a effective method of examination for pediatrics. Most of the students considered OSPE to be fair, useful, good, effective, exciting and interesting exam.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

GEORGIAN EXPERIENCE OF CONDUCTING ONLINE AND OFFLINE CBCR CLASSES

Ia Avaliani, associated professor of TSMU; **Zaza Berishvili**, professor of GRUNI;
Marina Kuparadze, assistant professor of TSMU; **Vera Kapetivadze**, associated
professor of TSMU; **Revaz Tabukashvili**, Professor of TSMU

Introduction: Teaching Clinical reasoning skills to Undergraduate Medical students is a very challenging modern trend for Georgian Medical schools. Clinical Reasoning - the ability to transform medical knowledge into a correct diagnosis, is one of the main goals of the physician. It is one of these professional skills that are difficult and lengthy to acquire, and once you have the skill, it is difficult to explain what you actually do when you apply It - clinical reasoning then it seems even an easy and natural process.

Method: CBCR - method of training of pre-clinical medical students through a series of group sessions over a long period of time, was designed at the Academic Center of the University of Amsterdam in 1992. Since 2015 this method of teaching was implemented at the department of propaedeutic of Tbilisi State Medical University, Georgia, under the frames of the TEMPUS Project “MUMEENA” coordinated by LEEDS University, UK.

Methodology: 6 sections of CBCR scenarios have been developed and were conducted to 6th-semester Medical Students, in order to teach students the art of coping with clinical problems as they are encountered in clinical practice. The sessions are led by 2-3 students of the group. - called “Peer teachers” and take turns in the role over the whole course.

- Every student must act as a peer teacher at multiple sessions.

- Peer teachers have more information in advance about the patient and disclose this information at the right time during the session, as guided.
- The teacher only acts as a consultant, when guidance is requested or helpful and is called a “Consultant”.

Estimated time schedule: Case - 2 hrs (with 15 min break); Lecture - 10 min.

Study Material, provided by the teacher, includes a General Study Guide with an explanation of the rules and course of actions in CBCR about assessment procedures:

- Students are getting a “Students version” of CBCR case per session;
- A “Peer teacher” version – with extra information and hints to guide the group in the course of the diagnostic process;
- Full “Consultant Version”-includes all answers, suggestions, and hints for peer teachers.
- Short hand-outs are also available for all students, covering new clinical information when needed
- No instructions are given about the design of the presentation

On the basis of given material, “Leaders“ should create their own presenting material, using all their imagination – in case of Offline classes, and the best of their IT skills – in case of online classes.

Obviously, CBCR was initially elaborated as an offline teaching method, but due to COVID 19 pandemics in the spring and autumn semesters of 2020, TSMU had to switch to completely online teaching of all the modules, including CBCR classes.

Outcome: Our experience showed that Online classes were as interesting, and efficient for medical students, as offline ones. While for the preparation of the offline case “leaders” were paying attention to the elaboration of more attractive and creative study materials, facilitating their presentation and disclosure of the information. In the case of online CBCRs “Leaders” had to be more innovative, had to explore better their IT skills, use modern digital platforms and programs, elaborate new educational games, animations, and medical puzzles in order to ensure the equal involvement of

“students” in the Case discussion. TSMU experience opens doors to permanent implementation of Hybrid/blended CBCRs in the Curriculum of Medical schools. They even appeared to be more innovative and gave the possibilities to medical students to disclose and upgrade their IT skills, use more digital platforms and programs in order to ensure the equal involvement of “students” in the Case discussion.

Conclusions: The fact that online CBCRs are as efficient, as online ones, gives us a new perspective of using online CBCRs as a method of choice, and even in the absence of lockdown, to keep “online CBCR” or implement “Hybrid CBCRs” in the curriculum of Medical schools.

Keywords: CBCR, Online, Offline, Undergraduate, Learning methods.

**К МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ТЕМЫ
«ЭНЕРГИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ ЗАРЯДОВ.
ЭНЕРГИЯ ЭЛЕКТРОСТАТИЧЕСКОГО ПОЛЯ»
В ВУЗОВСКОМ КУРСЕ ФИЗИКИ**

Серый Алексей Игоревич

к.ф.-м.н., доцент, доцент кафедры общей и теоретической физики физико-математического факультета Учреждения образования «Брестский государственный университет имени А.С. Пушкина»

Тема «Энергия взаимодействия электрических зарядов. Энергия электростатического поля» занимает важное место в курсе электродинамики (раздел «Электростатика»). Для лучшего усвоения учебного материала, содержащего как различные определения, так и доказательства отдельных соотношений, можно (особенно при повторении, закреплении и обобщении материала) использовать: а) сравнительный анализ в табличной форме, опираясь на известный принцип «все познается в сравнении»; б) блок-схемы при доказательстве отдельных формул. И то, и другое, можно считать разновидностью опорных конспектов.

Попутно следует отметить, что многие учащиеся (и преподаватели, хотя и в меньшей степени), справедливо полагая, что роль конспектов уже не столь велика, как это было еще два-три десятилетия назад, впадают в противоположную крайность, полностью отвергая конспекты под влиянием того широко распространенного заблуждения, что наличие электронного учебно-методического комплекса в смартфоне «автоматически делает студента умнее» (как будто SIM-карта становится частью мозга). Что при этом теряют студенты (и преподаватели, в той или иной степени становящиеся на такой путь), заслуживает отдельных публикаций.

Здесь же в качестве возражения можно привести следующие аргументы: а) хорошие учебники в любом случае рождаются в результате длительной кропотливой работы по улучшению конспектов; б) если кто-то думает, что по классическим разделам физики (к которым относится и электродинамика) уже написано так много учебников, что вряд ли здесь уже возможно что-то улучшить, то на самом деле таблично-схематическому подходу в вузовском курсе физики пока еще не уделяется должного внимания (хотя такая тенденция наметилась в последние годы), поэтому здесь есть над чем работать.

Возвращаясь к первоначальной теме публикации, следует отметить, что в образовательном процессе могут быть полезными таблицы и схемы, представленные ниже. Они призваны, как и [1–3] дополнить (с целью улучшения) содержание электронного учебно-методического комплекса [4], переиздание которого планируется в перспективе.

Таблица 1 – Разновидности электростатической энергии взаимодействия точечных зарядов

Энергия	Взаимная	Собственная	Полная
Относит ся	к системе точечных зарядов	ко всем элементам каждого заряда в отдельности	к системе двух и более зарядов
Чему равна	работе, совершаемой кулоновскими силами взаимодействия этих зарядов при перемещении их на бесконечное расстояние друг от друга	работе, которую совершили бы кулоновские силы взаимодействия между этими элементами, если бы эти элементы разлетелись на бесконечное расстояние друг от друга	сумме взаимной и собственной энергии
Знак	может быть как положительным, так и отрицательным	всегда положительный, поскольку отдельные элементы одного и того же заряда заряжены одноименно и поэтому (в соответствии с законом Кулона) отталкиваются, а энергия отталкивания положительна	всегда положительный (доказательство см. далее, в том числе с использованием рисунков 1 и 2)

В таблице 1 подчеркивается именно кулоновская природа сил взаимодействия, в связи с чем необходимо сделать некоторые замечания.

Из курса квантовой электродинамики (или квантовой теории поля) известно, что электромагнитное взаимодействие в «чистом» виде проявляется только как взаимодействие фотона с частицей, обладающей электрическим зарядом. Строго говоря, и это утверждение не вполне справедливо, поскольку даже фотон, в соответствии с общей теорией относительности, будет испытывать гравитационное притяжение к любому объекту с отличной от нуля массой покоя, к которым относится любая заряженная частица, в том числе элементарная. Для двух заряженных частиц невозможно подобрать даже пример, когда помимо электромагнитного и гравитационного взаимодействия отсутствуют другие типы взаимодействий. Несмотря на это обстоятельство, можно подобрать примеры, когда сильное взаимодействие вовсе отсутствует либо им, как и слабым и гравитационным, можно пренебречь (см. таблицу 2), и тогда утверждения, размещенные в таблице 1, будут справедливыми даже для системы электрически заряженных элементарных частиц.

Таблиця 2 – Учет других сил (помимо кулоновских) при обсуждении
разновидностей электростатической энергии взаимодействия точечных
зарядов

Типы сил или взаимодействий	Может ли играть заметную роль	Учет в случае двух лептонов либо лептона и адрона	Учет в случае двух адронов
Силы Лоренца (поскольку взаимодействующие точечные заряды придут в движение)	не играет роли, так как сила Лоренца не совершает работу	не требуется (так как работа равна нулю)	
Слабое взаимодействие (оно присуще, по крайней мере, любым заряженным элементарным частицам)	в пространственных и энергетических масштабах классической электродинамики – нет, так как энергия пренебрежимо мала по сравнению с кулоновской	при условиях, указанных слева, не требуется, так как соответствующая энергия пренебрежимо мала по сравнению с кулоновской	
Гравитационное взаимодействие (оно присуще, по крайней мере, любым заряженным элементарным частицам)			
Сильное взаимодействие (оно присуще любым заряженным адронам)	нет, но до тех пор, пока имеет место кулоновское экранирование ядерных сил	не требуется, так как лептоны не вступают в сильное взаимодействие	при достаточно больших энергиях на малых расстояниях, когда кулоновское экранирование теряет эффективность

Отдельного обсуждения заслуживает вопрос об учете сил реакции излучения, поскольку пришедшие в движение взаимодействующие заряженные частицы будут двигаться с ускорением и, следовательно, излучать электромагнитные волны. Но при изучении электростатики, которая, с точки зрения структуры курса электродинамики, расположена раньше, указанный вопрос затрагивать еще нецелесообразно (в том числе в силу его относительной сложности).

Вернемся к вопросу о положительном знаке полной энергии системы электрических зарядов. Доказательство этого утверждения можно выполнить

как в виде обычных выкладок, так и в виде блок-схем. Здесь попутно можно заметить, что чем сложнее доказательство (с точки зрения количества формул и комментариев, относящихся к преобразованиям и подстановкам), тем целесообразнее дополнить традиционное изложение блок-схемой. Но если доказательство довольно простое для восприятия, то вопрос о необходимости его дополнения блок-схемой остается открытым.

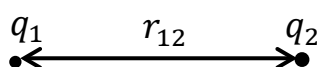

Рис. 1. Иллюстрирующий рисунок к доказательству положительности полной электростатической энергии системы электрических зарядов

На рисунке 1 используются обозначения: q_1 и q_2 – точечные заряды, r_{12} – расстояние между ними. С точки зрения классической электродинамики, q_1 и q_2 – это не обязательно элементарные частицы (например, электроны): это может быть скопление одноименных заряженных частиц в областях, линейные размеры которых (ξ и η) удовлетворяют соотношениям

$$\xi \ll r_{12}, \eta \ll r_{12}. \quad (1)$$

Не нарушая общности, но значительно упрощая доказательство с математической точки зрения, будем считать величины ξ и η радиусами соответствующих сферических областей. Тогда суммарная собственная энергия и взаимная энергия, соответственно, равны

$$W_1^{\text{собств}} + W_2^{\text{собств}} = \frac{3q_1^2}{5\xi} + \frac{3q_2^2}{5\eta} = \frac{3}{5} \left(\frac{q_1^2}{\xi} + \frac{q_2^2}{\eta} \right), \quad (2)$$

$$W_{12}^{\text{взаимн}} = \frac{q_1 q_2}{r_{12}}. \quad (3)$$

Поскольку в самом общем случае полная энергия равна

$$W_{\text{полн}} = W_1^{\text{собств}} + W_2^{\text{собств}} + W_{12}^{\text{взаимн}}, \quad (4)$$

то из (2) и (3) очевидно, что случай одноименных зарядов в доказательстве не нуждается, поэтому перейдем к случаю разноименных зарядов, когда правая часть (2) положительна, а правая часть (3) отрицательна. Введем вспомогательные величины

$$W_3 = \frac{3(q_1^2 + q_2^2)}{5r_{12}}, \quad W_4 = \frac{6q_1q_2}{5r_{12}}. \quad (5)$$

Из (1)–(3), (5) следует, что

$$W_1^{\text{собств}} + W_2^{\text{собств}} > W_3, \quad 0 > W_{12}^{\text{взаимн}} > W_4. \quad (6)$$

При этом из (5) следует, что

$$W_3 + W_4 = \frac{3(q_1 + q_2)^2}{5r_{12}} \geq 0. \quad (7)$$

Тогда из (4), (6) и (7) следует, что

$$W_{\text{полн}} > 0. \quad (8)$$

Это же доказательство можно выполнить и в виде блок-схемы, представленной на рисунке 2.

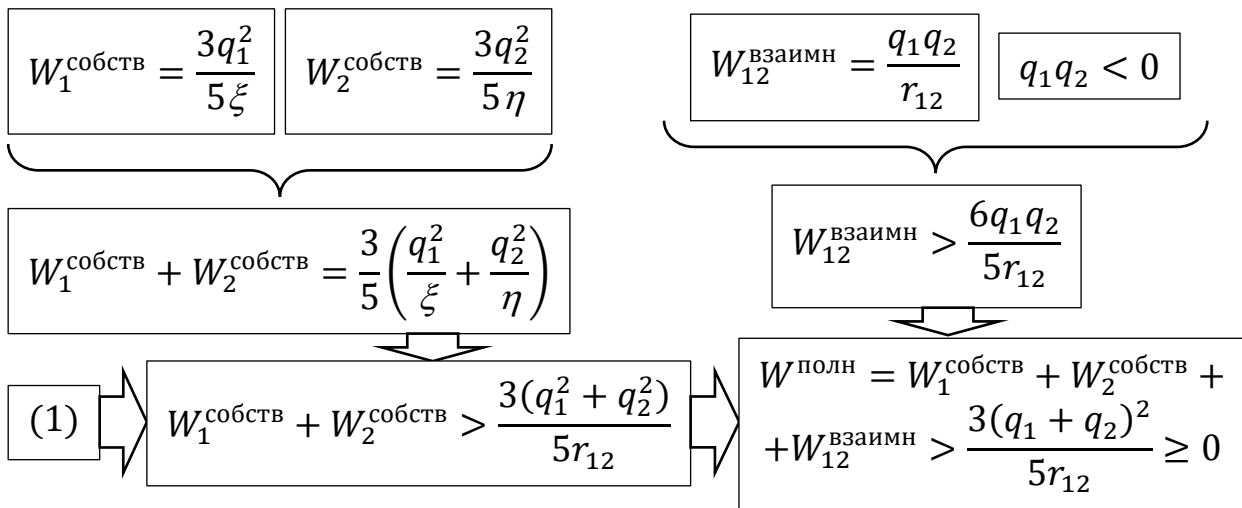

Рис. 2. Схема доказательства положительности полной электростатической энергии системы электрических зарядов

Прежде чем перейти к выводу формулы для энергии электростатического поля, приведем некоторые замечания в таблицах 3 и 4. Выводу формулы для энергии электростатического поля начинается с рисунка 3. Все подробности вывода здесь не приводятся, поскольку уже содержатся в пособии [4]; здесь приведены только комментарии, отсутствующие в [4].

Таблица 3 – Аналогия между неоднозначностью результатов вычисления суммы знакопеременного ряда и энергии системы электрических зарядов

Знакопеременный бесконечный ряд	Система электрических зарядов в некоторых случаях (например, в случае цилиндрической симметрии)
ряд не сходится абсолютно	потенциал на бесконечности не может быть приравнен к нулю (например, из-за наличия логарифма)
при этом ряд сходится условно	при этом энергия W может быть вычислена только по формуле $W = \frac{1}{2} \int \rho \phi dV$ (поскольку заряды заполняют не все пространство), но не по формуле $W = \frac{1}{8\pi} \int E^2 dV$
и при этом результат вычисления ряда зависит от способа группировки слагаемых	и при этом результат зависит от выбора точки нулевого потенциала

Таблиця 4 – Энергия системы электрических зарядов, непрерывно распределенных по объему и поверхности, с учетом и без учета линейно распределенных зарядов

	Учитывается энергия взаимодействия только объемных и поверхностных зарядов	Учитывается энергия взаимодействия объемных, поверхностных и линейно распределенных зарядов
Формула для энергии	$W = \frac{1}{2} \int \rho \varphi dV + \frac{1}{2} \int \sigma \varphi dS +$	$W = \frac{1}{2} \int \rho \varphi dV + \frac{1}{2} \int \sigma \varphi dS + \frac{1}{2} \int \tau \varphi dl$
Требуется ли при выводе формулы для энергии электростатического поля на основе теоремы Грина	да, количество слагаемых в правой части является необходимым и достаточным	нет, поскольку слагаемое, соответствующее линейно распределенным зарядам, не дает ничего нового для теоремы Грина, но приводит к дополнительным математическим усложнениям; кроме того, нить можно рассматривать как поверхность с шириной, стремящейся к нулю

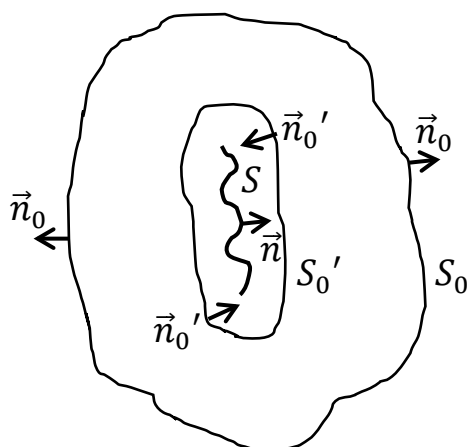

Рис. 3. Иллюстрирующий рисунок к выводу формулы для энергии электростатического поля на основе теоремы Грина

Таблиця 5 – Единичные векторы и поверхности на рисунке 3

Единичный вектор на рисунке 3	Соответствующая поверхность	Замкнута ли она	Заряжена ли она
\vec{n}	S	нет	да
\vec{n}_0	S_0	да	нет
\vec{n}_0'	S_0'	да	нет

Таблиця 6 – Сравнительный анализ объемов V и V' на рисунке 3

Объем	V	V'
Ограничен поверхностями	S_0	S_0 и S_0'
Содержит заряженную поверхность S	да	нет
Можно ли применить к нему теорему Грина	нет	да

Математическое выражение для теоремы Грина выглядит следующим образом:

$$\int_V \left(\psi \Delta \omega + (\vec{\nabla} \psi) \cdot (\vec{\nabla} \omega) \right) dV = \oint_{\Sigma} \psi \frac{\partial \omega}{\partial n_{\Sigma}} d\Sigma, \quad (9)$$

где Σ – поверхность, ограничивающая произвольный объем V , а ψ и ω – скалярные функции, которые в объеме V конечны и непрерывны, а также имеют конечные и непрерывные первую и вторую производные; \vec{n}_{Σ} – единичный вектор внешней нормали к элементу $d\Sigma$.

Дальнейшие действия можно разбить на этапы, указанные в таблице 7.

Таблиця 7 – Последовательность действий

Действие	Комментарий
1. Применимость теоремы Грина (9) к системе на рисунке 3	см. анализ в таблицах 5 и 6
2. Применение (9) к объему V' при $\psi = \omega = \varphi$	$\int_{V'} (\varphi \Delta \varphi + (\vec{\nabla} \varphi)^2) dV' = \oint_{S_0} \varphi \frac{\partial \varphi}{\partial n_0} dS_0 - \oint_{S_0'} \varphi \frac{\partial \varphi}{\partial n_0'} dS_0'$
3. Переход к пределу $S_0' \rightarrow S$ (соответственно, $V' \rightarrow V$)	$\int_V (\varphi \Delta \varphi + (\vec{\nabla} \varphi)^2) dV = \oint_{S_0} \varphi \frac{\partial \varphi}{\partial n_0} dS_0 - \int_S \varphi_2 \frac{\partial \varphi_2}{\partial n} dS + \int_S \varphi_1 \frac{\partial \varphi_1}{\partial n} dS$
4. Учет непрерывности потенциала (и разрывности его производной) на S	$\int_V (\varphi \Delta \varphi + (\vec{\nabla} \varphi)^2) dV = \oint_{S_0} \varphi \frac{\partial \varphi}{\partial n_0} dS_0 + \int_S \varphi \left(\frac{\partial \varphi_1}{\partial n} - \frac{\partial \varphi_2}{\partial n} \right) dS$
5. Учет взаимосвязей между φ и \vec{E} , ρ , σ , изученных ранее	$\int_V \varphi (-4\pi\rho) dV + \int_V (\vec{E})^2 dV = \oint_{S_0} \varphi \frac{\partial \varphi}{\partial n_0} dS_0 + \int_S 4\pi\sigma\varphi dS$
6. Небольшие преобразования	$\frac{1}{8\pi} \int_V E^2 dV = \frac{1}{2} \int_V \rho\varphi dV + \frac{1}{2} \int_S \sigma\varphi dS + \frac{1}{8\pi} \oint_{S_0} \varphi \frac{\partial \varphi}{\partial n_0} dS_0$
7. Переход к объему полного поля $V \rightarrow V_{\Pi}$, при котором интеграл на S_0 обращается в ноль	$\frac{1}{2} \int_{V_{\Pi}} \rho\varphi dV_{\Pi} + \frac{1}{2} \int_S \sigma\varphi dS = \frac{1}{8\pi} \int_{V_{\Pi}} E^2 dV_{\Pi}$
8. Введение понятия энергии и плотности энергии электростатического поля	$W_{\Pi} = \frac{1}{8\pi} \int_{V_{\Pi}} E^2 dV_{\Pi}, W = \frac{1}{8\pi} \int_V E^2 dV, w = \frac{dW}{dV} = \frac{E^2}{8\pi}$

Еще одним вопросом, затрагиваемым при изучении обсуждаемой темы, является вопрос об аддитивности энергии электростатического поля. Рассмотрим следующую ситуацию. Пусть электростатическое поле, напряженность которого \vec{E} , является суперпозицией двух других электростатических полей, напряженности которых равны, соответственно, \vec{E}_1 и \vec{E}_2 .

Соответствующие замечания отражены в таблице 8 и на рисунке 4.

Таблиця 8 – Аддитивність напруженності і енергії суммарного електростатического поля, являющегося суперпозицией двух других полей

Величина	Суммарная напряженность \vec{E}	Суммарная плотность энергии w
Соответствующие величины, характеризующие каждое из двух простых полей	\vec{E}_1 и \vec{E}_2	$w_1 = \frac{E_1^2}{8\pi}$ и $w_2 = \frac{E_2^2}{8\pi}$
Формула для суммарной величины	$\vec{E} = \vec{E}_1 + \vec{E}_2$	$w = w_1 + w_2 + \frac{\vec{E}_1 \cdot \vec{E}_2}{4\pi}$
Выполняется ли принцип суперпозиции	да	вообще говоря, нет, но частные случаи подобрать можно (см. также рисунок 4)

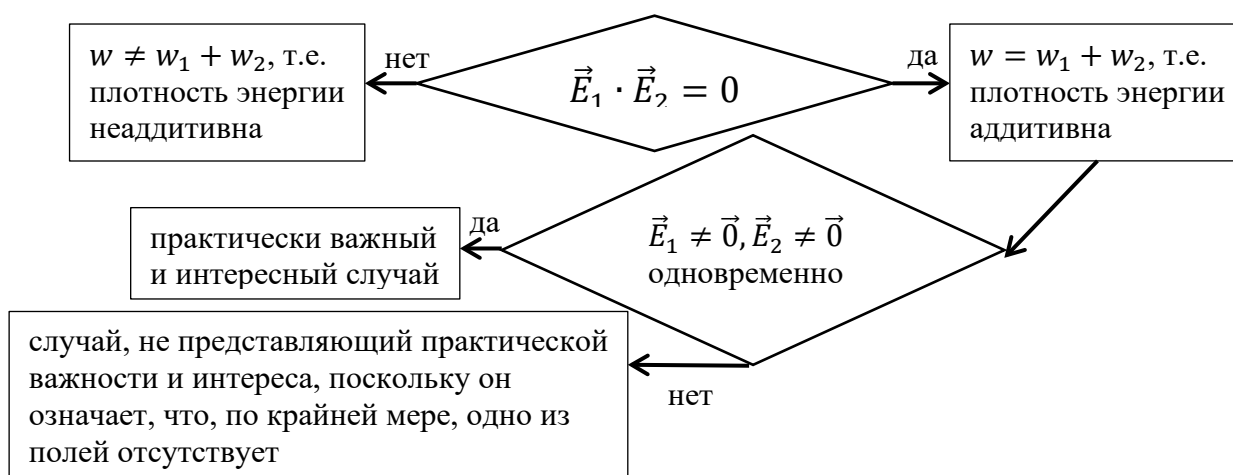

Рис. 4. Аддитивность и неаддитивность плотности энергии электростатического поля

Особенности использования таблиц и схем в образовательном процессе при изучении электродинамики обсуждались, в частности, в [3], поэтому здесь не повторяются, хотя и остаются в силе.

Список использованных источников

- Серый, А.И. К методике вывода граничных условий для составляющих электромагнитного поля в курсах электростатики и магнитостатики / А.И. Серый, З.Н. Серая // Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали IV міжнародної науково-практичної

інтернет-конференції (м. Київ, 19 травня 2021 р.). – Київ, 2021. – 111 с. – С. 56–63.

2. Серый, А.И. К методике получения соотношения между индукцией и векторным потенциалом магнитного поля / А.И. Серый // Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали V міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 1 липня 2021 р.). – Київ, 2021. – 82 с. – С. 50–55.

3. Серый, А.И. К методике вывода соотношения между потенциалами электромагнитного поля в модели дипольного излучения / А.И. Серый // Досягнення і перспективи науки, освіти та виробництва: 2021 [зб. наук. пр.]: матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 17 грудня 2021 р.). – Київ, 2021. – 228 с. – С. 139–150.

4. Серый, А.И. Теоретическая физика (Электродинамика) / А.И. Серый [Электронный ресурс]. – Электрон. текстовые, граф. дан. (3 Мб). – Брест : БрГУ имени А.С. Пушкина, 2017. – 1 электронн. опт. диск (CD-ROM). – Систем. требования: ПК Pentium I или выше; 32 Мб ОЗУ; Windows XP; SVGA 65536 и более цв. ; 1024x768 ; 4x CD-ROM дисковод ; мышь.

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Марченко Катерина Олександрівна

Викладач кафедри академічного та естрадного вокалу
Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка,
аспірантка кафедри музикознавства та музичної освіти, освітньо-наукова
програма «Освітні, педагогічна науки»

Актуальність: Актуальність теми обумовлена тим, що в умовах сьогодення постає гостра потреба в розвитку художньої свідомості й компетентності майбутніх фахівців, а саме, здобувачів вищої освіти; потреба в їх духовному самовдосконаленні в процесі сприймання та інтерпретації мистецьких творів, в самореалізації під час практичної художньої діяльності (Л. Масол).

Сучасні вчені (Е. Абдулін, Ю. Алієв, І. Бех, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька та ін.) відзначають, що частиною духовної кризи на сьогоднішній день є криза в галузі теорії та практики виховання. Свою діяльність кожна особистість вибудовує у відповідності з нормативними вимогами та ціннісними орієнтаціями. «Художній смак та естетичний ідеал – важливі здібності особистості, які відповідають за її естетичну вихованість» [1, с. 24], – так характеризує важливість формування художнього смаку у молодого покоління сучасний науковець Ю. В. Мережко. Правильний розвиток естетичного судження є необхідною умовою професійної підготовки в вищій школі будь-якого фахівця-музиканта, зокрема майбутнього артиста-вокаліста, тому вибрана тема є досить актуальною та своєчасною.

Питання художньо-естетичної діяльності юнаків, розвиток художнього смаку молоді цікавило багатьох філософів, психологів, мистецтвознавців, соціологів, музикантів-педагогів. Наприклад, художньо-естетична діяльність як складова професійної підготовки студентів розглянута у наукових працях І. Немикіної, Л. Безбородової, Є. Куришева та ін.

Проблема формування художнього смаку особистості висвітлювалася в працях М. Бахтіна, Е. Берка, Ю. Борєва, В. Іванова, І. Зязюна, А. Сміта, Дж. Локка, О. Лосєва, Ж.-Ж. Руссо, П. Флоренського та інших, а також українських мислителів Д. Кучерюка, Л. Левчука, В. Панченка, Г. Сковороди тощо.

Проблеми розвитку художньо-естетичного смаку у молодого покоління розкриті у роботах О. Дивниненко, І. Долецької, С. Долуханова, А. Зися, М. Киященка, І. Лазарева, Н. Лейзерова, В. Мозгота, В. Панченка, Л. Ритікової та інших, у дослідженнях зарубіжних авторів – Г. Айзенка, М. Бредслі, В. Кенника.

Формування художнього смаку майбутніх артистів-вокалістів є важливим компонентом розвитку духовної культури суспільства. Це одне з найбільш складних завдань педагогіки, результатом виконання якого є художньо-естетично вихована особистість. Проблемі художньо-естетичного виховання молодів в закладах вищої освіти, присвячено наукові дослідження і методичні розробки Т. Науменко, Н. Попович, В. Пабат, Л. Покроєвої, Ю. Полянського.

Мета дослідження – полягає у визначенні сутності поняття «художній смак» та конкретизації структурних компонентів означеного феномену та обґрунтуванні педагогічних умов формування художнього смаку майбутніх артистів вокалістів.

Основний матеріал. На думку філософа І. Зульцера, «смак – це можливість естетичної здатності судження здійснювати вибір, що має всезагальне значення» [2, с. 84]. Філософ зазначає, що йдеться про відповідність наших суджень об'єктивним якостям предмета судження, що і є запорукою

їхньої всезагальності. У XVII – XVIII століттях з’являється багато наукових праць про смак, авторами яких були філософи Німеччини (І. Вінкельман, Г. Лессінг, Й.-Г. Гердер, Й. Зульцер, І. Кант, Ф. Шиллер), Франції (Ш. Баттьо, Ф. Ларошфуко, Ж.-Ж. Руссо, К. Гельвецій, Ф. Вольтер), Англії (Ф. Хатчесон, Е. Берк, Д. Х’юм, Б. Мандевіль).

Ф. Вольтер зазначає, що «художній смак» – наслідок тривалого і ретельного виховання. Людина має поволі вчитися дослухатися і дивлятися у світ природи та опанувати художні цінності. Звичка та роздуми роблять її здатною раптово відчувати насолоду, розрізнивши раніше їй недоступне» [3].

Г.-Г. Гадамер писав, що смак – це ідеал, який формується під впливом нового суспільства [4].

Смак, на думку І. Канта, у кожної людини власний такожна особистість може бути згодна з нашими судженнями, а може і не погодитися з ними.

Дефініція «художній смак» – це вміння аналізувати мистецтво, що формується через спілкування із світом мистецтва і значною мірою визначається художньою освітою, тобто знанням світової історії мистецтва. *Художній смак* – це складне багатоконпонентне утворення у структурі естетичної свідомості особистості. Наукове поняття «художній смак» засвідчує активнее ставлення особистості до прекрасного, участь людини не лише в сприйманні, оцінці, інтерпретації, а й у створенні прекрасного, незалежно від видів та жанрів мистецтва.

І. Сідорова виділяє такі компоненти художнього смаку як: *мотиваційний, емоційно-оцінний та творчо-діяльнісний*.

Мотиваційний компонент художнього смаку характеризує вияв бажання вокаліста до ознайомлення і оцінювання творів мистецтва, визначає ставлення до вибору майбутньої професії.

Ознакою мотиваційного компоненту є професійний інтерес, який виникає на основі потреб. Інтерес за звичай пов’язаний із особистою зацікавленістю об’єктом, прагненням більше його пізнавати, оволодіти ним. У майбутніх

артистів-вокалістів професійні інтереси розвиваються в процесі освітньої діяльності та виробничої практики.

Емоційно-оцінний компонент передбачає здатність до емоційного відгуку студентів на твори мистецтва. Виражає здатність артистів-вокалістів до почуттєвої реакції на звукосмислові уявлення та розвиває уміння оцінки емоційно-образного змісту вокального твору. Саме на емоційному рівні студент сприймає та оцінює цінність твору вокального мистецтва.

Творчо-діяльнісний компонент – виражається у прагненні вокалістів до творчого самовиявлення, особистої вокальної інтерпретації, вмінь художньо-педагогічного аналізу вокального твору, звукосмислового співацького мислення [9, с. 40]. Характерними ознаками творчо-діяльнісного компоненту є: володіння знаннями художньо-педагогічного аналізу вокального твору; відповідність образу та передачі емоційно-образного змісту твору під час вокальної діяльності, вміння корегувати та оцінювати власну вокальну діяльність; врахування вікових особливостей при доборі певного репертуару [5, с. 43]. Важливим компонентом формування художньо-образного смаку є творча діяльність, адже саме в ній артисти-вокалісти реалізують потреби естетичного спрямування. Активна участь студентів-вокалістів в творчій діяльності призводить не лише до реалізації творчого потенціалу, але й до якісної зміни їх світогляду, переконань та поведінки.

Сучасний науковець П. Харченко виділила такі завдання щодо формування художнього смаку естрадних вокалістів:

- здійснення педагогічного впливу на культурний тезаурус та загальну музичну ерудованість студентів;
- підвищення самостійності та стимуляція пізнавальної активності студентів-вокалістів у процесі музичної комунікації;
- зростання можливостей творчих проявів естрадних вокалістів у діяльнісно-практичному застосуванні, використання здобутих знань,

вмінь та навичок у процесі сприйняття нових, невідомих зразків музичного мистецтва» [6, с. 179].

Розглядаючи поняття художнього смаку в контексті фахової підготовки майбутніх артистів-вокалістів у вищих закладах освіти мистецького спрямування неможливо оминати визначення поняття музичного смаку.

Наукова дефініція «Музичний смак» – це здатність людини адекватно сприймати та оцінювати твори мистецтва [7]. Він формується, під впливом мистецтва і залежить від індивідуальних особливостей самої людини.

Формування художнього смаку у майбутніх артистів-вокалістів передбачає створення відповідних педагогічних умов у вищій школі. Тож, у результаті розвитку художнього смаку вокалістів бажано впроваджувати в освітній процес наступні педагогічні умови:

1. Створення позитивної психоемоційної атмосфери під час занять.

Емоційне забарвлення заняття, що виникає на основі симпатії між викладачем та студентом, збігів їх характерів, інтересів, усвідомлення спільної мети та завдань – це необхідні складові взаєморозуміння педагога та майбутнього артиста-вокаліста. Створення позитивної атмосфери під час занять, стимулювання мотивації студентів, зумовлює позитивне відношення до їх майбутньої професійної діяльності.

2. Підбір якісного репертуару з урахуванням вокальних можливостей майбутніх артистів-вокалістів.

Підготовка майбутніх артистів-вокалістів має сприяти збагаченню їх духовного світу. Підбираючи репертуар, викладачу вокалу необхідно виховувати у студентів критичне ставлення до його художнього рівня, формувати вміння відрізнити високохудожні твори від беззмистовних сучасних пісень низької якості. Доцільним на заняттях з сольного співу є включення в репертуар джазових вокальних творів, оскільки джаз насичений технічними складнощами: характерними гармонічними послідовностями, а також особливостями тембрової палітри, що сприятиме як формуванню усталених художніх смаків до

даного жанру вокальної музики, так і удосконалить вокальну техніку майбутніх артистів-вокалістів.

3. *Використання вокального прийому «Поєднання фольклору під час співу з різними видами естрадної та джазової музики».*

У ХХ–ХХІ століттях популярним стало явище поєднання фольклору з різними видами естрадної та джазової музики. Ознайомлення майбутніх артистів-вокалістів з народною творчістю – важлива умова пізнання музичної мови, розуміння цінності класичного й сучасного мистецтва.

4. *Урізноманітнення форм поза аудиторної діяльності майбутніх артистів-вокалістів.*

Художній смак виражає здатність людини сприймати й оцінювати предмети і явища дійсності з точки зору їх естетичної та гуманістичної сутності. Формування художнього смаку у вокалістів забезпечується не тільки в процесі аудиторної діяльності на заняттях з сольного співу, роботі з концертмейстером над вокальним репертуаром тощо, а також і в позааудиторний час. Відвідування концертів, вистав, з наступним колективним обговоренням вражень у бесідах художнього змісту між викладачем та студентом допоможе йому краще зрозуміти художньо-образний зміст твору та передати його у процесі подальшої вокально-виконавської діяльності [8].

Висновки. Отже, підсумовуючи вище викладене, ми можемо зробити наступні висновки, що художній смак – це здатність розуміти і оцінювати прекрасне, що виражає вміння студентів сприймати предмети та явища дійсності з точки зору їх естетичної сутності. Ми розділяємо думку сучасного науковця І. Сідорової щодо компонентної структури художнього смаку, в яку увійшли такі компоненти як: мотиваційний, емоційно-оцінний та творчо-діяльнісний. Вважаємо, що впровадження таких педагогічних умов як: створення позитивної психоемоційної атмосфери під час занять, підбір якісного репертуару з урахуванням вокальних можливостей студентів, використання вокального прийому «Поєднання фольклору під час співу з різними видами естрадної та

джазової музики» та урізноманітнення форм поза аудиторної діяльності, ефективним чином вплине на формування художніх смаків у майбутніх артистів-вокалістів в вищій школі мистецького спрямування.

Список використаної літератури

1. Мережко Ю. В. Формування художніх смаків старшокласників у процесі вивчення вокальної спадщини українських композиторів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. К., 2012. 243 с.
2. Выготский Л. С. Психология искусства. Москва: Педагогика, 1987. С. 186 - 251.
3. Крамська С. Г. Методичні аспекти формування емоційної культури майбутнього викладача музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2015. № 5 (49). С.255–265.*
4. Гадамер Г. Г. Истина и метод. Пер. с нем./Общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. Москва.: Прогресс, 1988 С. 77-85.
5. Тоцька Л. О. Динаміка ефективності удосконалення вокальної підготовки майбутніх учителів музики. *Історія, теорія та практика музично-естетичного виховання* : матеріали Другого Всеукраїнського науково-практичного семінару. Дрогобич : Просвіт, 2008. С. 36–43.
6. Харченко П. В. Музика як впливовий чинник творчого розвитку особистості. *Сучасна мистецька освіта: реалії та перспективи*: зб. наук. праць. Київ. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2004. С.175–182.
7. Лобова О. В. Формування основ музичної культури молодших школярів: теорія та практика : [Монографія]. Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2010. 516 с.
8. Каменецкая Л. Обучение эстраднему пению на музыкальных факультетах педагогических вузов: дис. канд. пед. наук. Москва: РГБ. 2003. 120 с

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ТРЕНІНГА ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ «ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ»

Миронченко Світлана

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри фізіології та патологічної
фізіології, Національний фармацевтичний університет

Основними педагогічними умовами вдосконалення методики викладання навчальної дисципліни «Патологічна фізіологія» іноземним студентам є формування та розвиток готовності викладача до впровадження інноваційних методів навчання, а також упровадження інноваційних методів навчання на основі контекстного підходу [1]. Формування та розвиток готовності викладача до впровадження інноваційних методів можливо забезпечити шляхом проведення навчальних тренінгів. За визначенням І. Манохіної, навчальний тренінг трактується як форма спеціально-організованого спілкування, психологічний вплив якого ґрунтується на активних методах групової роботи [2]. Тренінг є одночасно спілкуванням, цікавим процесом пізнання себе та інших, ефективною формою опанування знань, інструментом для формування вмінь та навичок, формою розширення досвіду [3]. У процесі формування та розвитку готовності викладачів впровадження інноваційних методів навчання найбільш успішними є такі види тренінгів: тренінги особистісного зростання; тренінги спілкування; соціально-психологічні тренінги; соціально-педагогічні тренінги; соціально-просвітницькі тренінги [4].

Нами проведено дослідження, що підтверджують можливість формування та розвитку готовності викладача до впровадження інноваційних методів навчання шляхом організації навчального тренінгу [5]. З метою формування та розвитку готовності викладачів до впровадження інноваційних методів навчання в освітній процес під час вивчення навчальної дисципліни «Патологічна

фізіологія» іноземним студентам, нами було розроблено та організовано навчальний тренінг «Інноваційна діяльність викладача», який складався з декількох мінітренінгів: тренінг «Інноваційне навчання», тренінг «Класифікація та узагальнення інноваційних педагогічних технологій», тренінг «Впровадження форм і методів інтерактивного навчання в освітній процес».

Метою навчального тренінгу «Інноваційна діяльність викладача» є осмислення сутності та ознак інноваційного навчання, складових готовності викладача до інноваційного навчання. На першому етапі тренінгу учасникам запропоновано прослухати міні-лекцію з використанням слайдів, в якій ми розкрили сутність поняття «інновації», сутність та особливості інноваційного навчання; окреслили компоненти та критерії готовності викладача до інноваційного навчання; визначили умови запровадження інноваційного навчання у вищій школі. На дискусійне обговорення запропоновані питання для обговорення: чи підтримуєте Ви запровадження інноваційного навчання у вищій школі? які проблеми запровадження інноваційного навчання з іноземними студентами Ви бачите? Викладачі кафедри висловлювали власну думку про необхідність та можливість запровадження інноваційного навчання у вищій школі [5].

Другий етап тренінгу включав визначення налаштування учасників на інноваційне навчання. Метою першого завдання «Знайомство учасників за методом взаємопрезентації» було знайомлення та обговорення значущості знайомства в інноваційному навчанні, методі та прийомів організації знайомства, розподілу на пари, створення позитивної атмосфери. В ході виконання вправи кожному викладачу було надано одну половинку малюнка, та він мав знайти в групі того, хто отримав другу половину. Ті, хто знайшов свою пару сідають разом. На наступному етапі вправи всі учасники отримують незаповнену таблицю «Моя тренінгова група», де вказані параметри групи: прізвища, ім'я учасників, кафедра, посада тощо. Пари учасників коротко розповідають один одному про себе відповідно до зазначених у таблиці

параметрів, за бажанням надаючи й іншу будь-яку цікаву інформацію, яку б вони хотіли донести до оточуючих. Після чого кожен представляє свого партнера групі. Всі інші учасники заповнюють для себе таблицю присутніх в групі. Застереженням може бути те, що часто учасники розповідають один про одного надто багато, відходять від теми, тому бажано обмежити кожен виступ у часі (наприклад, 1 хвилина). Після виконання вправи викладачам були поставлені питання для обговорення: чи потрібне знайомство на першому занятті?; чому був обраний саме такий спосіб знайомства?; чи сподобався спосіб розподілу на пари? [5].

Друге завдання включало визначення основних ознак інноваційного навчального середовища за методом «Карусель думок». Мета – охарактеризувати компоненти інноваційного навчального середовища, познайомитися з прийомом розминки, розподілу на команди, методом кооперативного навчання “Карусель думок” та обговорити ефективність цих прийомів і методів. Для виконання завдання ми розподілили учасників за командами. Для об'єднання учасників у команди використовували цікавий та динамічний спосіб, який є своєрідною розминкою та переключенням. Для цього учасникам пропонували піднятися з місць та вишикуватися за датою народження. Це слід робити мовчки, без використання будь-яких записів, лише за допомогою жестів. Після реалізації завдання ми перевірили правильність його виконання. Далі учасники поєдналися у 3 команди, розрахувавшись на 1, 2, 3 — всі 1, всі 2, всі 3, їх розміщують в аудиторії. Далі кожна команда отримала аркуш паперу, на якому записано “Я”, “Ми”, “Справа”. Ми запропонували записати характеристики, яким має відповідати кожен учасник, усі учасники разом, щоб створювати інноваційне навчальне середовище. Кожна група отримує свій колір фломастера. Після виконання цього етапу завдання за командою тренера команди мають передати свій аркуш наступній команді і продовжити роботу, але вже з іншим завданням. Коли аркуш пройшов коло, команда отримує свій аркуш і презентує результат іншим командам. Після чого всі разом обговорюють

ефективність завдання та дають відповіді на запитання: чому ми використовували такий спосіб розподілу на команди?; що дає використання методу “каруселі думок”?; як можна вдосконалити це завдання? [5].

Метою третього завдання «Установлення принципів і правил взаємодії під час навчання» було встановлення принципів і правил ефективної роботи в інноваційному режимі, обговорення значущості регламентування діяльності учасників інноваційного навчання. Для виконання завдання викладачам за допомогою методу «Письмо по колу» було запропоновано на аркуші паперу по черзі записати один принцип, який має бути взятий за основу для ефективності взаємодії під час навчання. Коли аркуш пройшов всіх учасників, один з викладачів зачитував принципи ефективної взаємодії та записує їх на дошці [5].

Четверте завдання «Зворотний зв’язок за рефлексивним алгоритмом «Я–Ми–Справа» включало аналіз проведеного заняття, оцінка його результативності, висловлення побажання, закріплення позитивних результатів, узагальнення всього, що відбувалося, ознайомлення з методом рефлексії. Результатом виконання завдання є обговорення загальної ефективності групової роботи на тренінгу. Для цього ми запропонували учасникам такий рефлексивний алгоритм: «Я» – як почував себе, з яким настроєм працював, чи задоволений собою; «МИ» – чи комфортно було працювати в групі, які складності виникали; «СПРАВА» – чи досягнуті були поставлені цілі, чи допомогла робота на тренінгу одержати відповіді на важливі питання, вирішити свої актуальні проблеми. Для того, щоб оцінити результативність заняття ми запропонували учасникам висловити свої побажання в заключній анкеті: як ви почували себе на занятті, з яким настроєм працювали, чи змінювався Ваш емоційний стан?; чи комфортно було працювати в групі?; які складності виникали?; чи були досягнуті поставлені цілі?; чи допомогла робота на тренінгу одержати відповіді на важливі питання, вирішити свої актуальні проблеми? [5].

Під час тренінгу було створено неформальне, невимушене спілкування, яке відкривало перед викладачами безліч варіантів розвитку та розв’язання

проблеми, заради якої вони зібралася. Учасники із задоволенням виконували тренінгові вправи, які були спрямовані на взаємодію, тому що ці методи робили процес навчання цікавим, необтяжливим.

Таким чином, у процесі організації тренінгових занять реалізуються основні завдання розвитку професійної компетентності викладача: формування позитивних взаємовідносин з колегами; управління власним емоційним станом; формування навичок психолого-педагогічного спілкування; здобуття знань з педагогіки, методики, психології; мотивація до самоосвіти.

Список літератури

1. Н. В. Науменко С. І. Миронченко Н. В. Шварп Особливості методики викладання дисципліни “Патологічна фізіологія” іноземним студентам // Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2020. – 22(4), – С. 18-29
2. Манохіна І Тренінг як засіб формування готовності майбутнього соціального педагога до роботи з дітьми–сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. *Проблеми сучасної педагогічної освіти* : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. 2012. Вип. 37 (2). С.16–22.
3. Бульвінська О., Капралова І. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників в університеті: актуальність тренінгів // *Continuing professional education : theory and practice (series: pedagogical sciences)*. – 2019. – № 1 (58). – С.53-59.
4. Бондарєва Л.І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. — К., 2006.
5. Науменко Н. В., Миронченко С. І., Козлов А.В. Шляхи формування та розвитку готовності викладача до впровадження інноваційних методів навчання в освітній процес закладів вищої освіти. // *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. – 2020. – № 21(3), – С. 67-78.

УДК 377.147:601.13

**ДОСВІД РОБОТИ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ ГРУПИ
НА КАФЕДРІ ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ**

Шепітько Володимир Іванович

Завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології,
доктор медичних наук, професор закладу вищої освіти

Борута Наталія Володимирівна

Доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології,
кандидат біологічних наук

Стецук Євген Валерійович

Доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології,
кандидат медичних наук

Якушко Олена Святославівна

Доцент закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології,
кандидат медичних наук

Данилів Оксана Дмитрівна

Викладач закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології

Дубінін Дмитро Сергійович

Викладач закладу вищої освіти кафедри гістології, цитології та ембріології

Гідна професійна підготовка фахівців, яка починається в студентські роки, спрямована на розвиток гнучкого клінічного мислення, що передбачає

багатобічний аналіз, чітке диференціювання знань, їх мобільність, оперативність, варіабельність та забезпечить ефективність професійної діяльності майбутнього спеціаліста. Важливим етапом у формуванні майбутнього спеціаліста є самостійна робота студента, зокрема залучення найкращих представників до науково-дослідної роботи, яка проводиться в студентських наукових товариствах [1, 2].

На кафедрі гістології, цитології та ембріології працює студентська наукова група, яка створена з метою реалізації творчого і наукового потенціалу студентів та їх участі у виконанні науково-дослідної роботи кафедри. Залучення студентів у такому форматі до науково-дослідницької роботи, сприяє поширенню й узагальненню досвіду цієї роботи та підвищує якість підготовки та виховання майбутніх фахівців.

Членом студентського наукового гуртка (група) може стати будь-який студент, який успішно освоює навчальну програму (не має незадовільних оцінок за підсумками семестру навчання) і має бажання брати участь у науково-дослідній роботі з тематики кафедри. Прийом здійснюється в добровільному порядку на підставі усної заяви вступачого.

Студентський науковий гурток надасть можливість кожному його учаснику:

- цікаво і з користі провести свій вільний час;
- обмінятися досвідом та цікавими ідеями з колегами;
- одержати консультації і поради викладачів;
- можливість виступати з результатами своїх досліджень на наукових конференціях і друкуватися в періодичних виданнях;
- розглядаються останні дослідження та відкриття у сфері гістології, цитології та ембріології.

Існування гуртка – це результат плідної роботи викладачів та студентів гуртківців, що відбувається внаслідок налагодження педагогічного і

психологічного контакту, враховуючи індивідуальні особливості з метою розкриття талантів і здібностей студентів [2, 4].

З боку викладачів керівництво роботою студентського наукового гуртка здійснює науковий керівник, який відповідає за ефективну його роботу, забезпечує участь гуртківців у наукових заходах різного рівня та волонтерських заходах, звітує про роботу на кафедральних засіданнях та надає звітні матеріали за підсумками навчального року [3, 5].

План роботи гуртка та тематика наукових досліджень студентів розглядається і затверджується на засіданні кафедри. Також пропонуються, обговорюються і затверджуються наукові теми, що виносяться на вивчення, з урахуванням пропозицій студентів. Вибір теми наукового дослідження студента, а в подальшому молодого науковця, є важливим моментом, оскільки часто вона на довгі роки визначає напрям його наукових та клінічних інтересів. Студент обирає для себе коло питань, якими він хотів би займатися, а науковий керівник, яким є викладач кафедри, допомагає у виборі теми наукового дослідження [1, 2].

Після розподілу тем розпочинається основна робота студентського гуртка. Спочатку провідна роль належить його керівнику. Саме від його досвіду, таланту залежить, чи змінить початковий інтерес молодих дослідників гурткова робота, чи все так і залишиться в зародковій стадії. Керівникові гуртка необхідно спостерігати за кожним студентом, намагатися прогнозувати проблеми, що можуть виникнути у нього в процесі роботи. Рис. 1.

*Рис.1 Засідання наукового гуртка на кафедрі гістології, цитології та ембріології
на чолі з його керівником.*

Результати своїх наукових досліджень студенти демонструють під час участі у конференціях, симпозіумах та форумах. Молоді дослідники отримують можливість виступити зі своєю роботою перед широкою аудиторією. Це змушує студентів ретельніше проробляти майбутній виступ, а керівник гуртка повинен звернути увагу на ораторські здібності студента, спланувати подачу його результатів дослідження [4, 5].

Таким чином, робота студентської наукової групи на кафедрі гістології, цитології та ембріології, дає можливість студентам підготувати власну наукову роботу, що посприяє їхньому професійному зростанню, познайомитися із однодумцями. Допомагає поєднати творчий підхід, реалізувати набуті теоретичні знання та практичні навички, а також підвищує рівень підготовки майбутніх фахівців, як складової професійної підготовки студентів та розвиток наукового потенціалу майбутніх науковців.

Список літератури

1. Дронов О.І. Роль діяльності студентського наукового гуртка в мотивації професійної орієнтації студентів медиків О.І. Дронов, І.Л. Насташенко, І.О. Ковальська [та ін.] // ВІСНИК ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» Том 13, Випуск 1(41). С. 288-290.
2. Лісецька І.С. Роль студентського наукового гуртка у підготовці майбутніх висококваліфікованих спеціалістів / І.С. Лісецька // Сучасна педіатрія. Україна 2(106)/2020. С. 104-107.
3. Шепітько В.І. Діяльність студентського наукового товариства є першим кроком підготовки висококваліфікованих спеціалістів / В.І. Шепітько, Н.В. Борута, Є.В. Стецук, Т.А. Скотаренко, А.С. Григоренко // «Priority directions of science and technology development» 25-27.10.2020, Kyiv, Ukraine. 2020. 1017 p.
4. Шепітько В.І. Вплив студентських наукових гуртків вищої школи на процес становлення та формування молодого науковця / В.І. Шепітько, Н.В. Борута, Є.В. Стецук, О.В. Вільхова, Т.А. Скотаренко // III Міжнародна науково-практична конференція «Priority directions of Science and technology development». – Kyiv, Ukraine, 22-24 November 2020. – С. 719-723.
5. Шепітько В.І. Діяльність студентського наукового гуртка на кафедрі гістології, цитології та ембріології УМСА / В.І. Шепітько, Н.В. Борута, Є.В. Стецук, О.С. Якушко, А.В. Волошина, І.М. Донець // «Science and Education: problems, Prospects and Innovations» 4-6 November 2020, Kyoto, Japan. 2020. 746 p.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Седнина М.А.

директор Международного института дистанционного образования
Белорусского национального технического университета

Интенсивное развитие информационных технологий меняет рынок образовательных услуг и образовательную среду, в рамках которой реализуется процесс обучения. Мировые тенденции показывают, что перспективным является внедрение гибридных (смешанных) моделей обучения в образовательный процесс.

Под гибридным (смешанным) обучением (Blended Learning Systems) зарубежными исследователями понимаются обучающие системы, представляющие собой синтез обучения «лицом к лицу» и обучения с использованием компьютера. Российские исследователи также предпринимают попытки дать определение данной модели, понимая под смешанным обучением «комбинированный курс», который «...сочетает в себе электронные обучающие программы в реальном времени и аудиторные занятия преподавателя с обучающимся» [1].

У вышеназванной модели обучения есть ряд преимуществ, среди которых расширение кругозора, оптимизация распределения средств и времени, повышение эффективности обучения, положительное влияние на результаты обучения.

Белорусский национальный технический университет (далее – БНТУ) имеет большой опыт внедрения дистанционных образовательных технологий в

учебный процесс. С этой целью в мае 2000 года в БНТУ был создан Международный институт дистанционного образования (далее – МИДО) как отдельное подразделение университета, занимающееся внедрением дистанционных образовательных технологий (далее – ДОТ) в учебный процесс, и которое являлось на тот момент первым учебным подразделением такого рода в вузах страны.

Сегодня в МИДО БНТУ организовано обучение белорусских граждан на четырех специальностях в заочной (дистанционной) форме получения высшего образования, а также открыт приём на четыре специальности на русском и на английском языках для иностранных граждан (Российской Федерации, Казахстана, Узбекистана, Таджикистана, Туркмении, Грузии, Азербайджана, Эстонии, Австрии, Иордании, Ливана, Шри-Ланки и др.).

Основными целями использования гибридного (смешанного) обучения в МИДО БНТУ являются соответствие образовательной системы мировым тенденциям; развитие и использование возможностей единого образовательного пространства и увеличение объема экспорта образовательных услуг.

Дистанционное обучение рассматривается в единстве его компонентов как проектирование и как процесс. Проектирование процесса обучения включает следующие операции: определение целей и содержания обучения по учебной дисциплине, выбор методов обучения, создание комплекса средств и разработка технологии обучения, составление методических рекомендаций для обучающихся по их использованию.

Участниками образовательного процесса в заочной (дистанционной) форме получения образования являются обучающиеся, профессорско-преподавательский состав кафедр и учебно-вспомогательный персонал, обеспечивающие её организационно-методическое сопровождение.

Обучение в заочной (дистанционной) форме основывается на сочетании учебных занятий в очной форме и учебных занятий, проводимых с применением дистанционных образовательных технологий. Обучающийся получает право

доступа к порталу дистанционного обучения университета: e.bntu.by (СДО Moodle), платформе MS Teams используя индивидуальные учётные данные – логин и пароль. Изучение учебных дисциплин осуществляется в составе учебной группы.

В реализации обучения с использованием ДОТ участвуют кафедры университета, центр развития информационных технологий и организации учебного процесса, центр развития инженерного образования и организации учебного процесса, центр информационных технологий, медицентр.

Кадровое обеспечение дистанционного обучения представляет собой подбор профессорско-преподавательского, учебно-вспомогательного и технического персонала, привлекаемого к организации и реализации дистанционного обучения, к разработке и пополнению электронной базы учебных материалов и осуществляющего свою деятельность в соответствии со штатным расписанием, должностными инструкциями и функциональными обязанностями.

Следует учесть, что в мировой практике главным действующим лицом при организации обучения с использованием ДОТ является тьютор – лицо, выполняющее индивидуальное сопровождение обучения при использовании ДОТ посредством установления личного контакта с обучающимся на протяжении длительного периода времени. Тьюторская поддержка осуществляется путём непосредственного или опосредованного (посредством сети Интернет) регулярного контакта с обучающимся, проведения индивидуальных консультаций и мониторинга его образовательных достижений.

Тьюторское сопровождение представляет собой педагогическую деятельность по индивидуализации образования, направленную на выявление и развитие образовательных мотивов и интересов обучающегося, поиск образовательных ресурсов для создания индивидуальной образовательной

траектории, формирование учебной и образовательной рефлексии обучающегося [4].

Самостоятельность в системе современного высшего образования является приоритетным направлением развития. В настоящее время снижается количество аудиторной нагрузки и увеличивается число часов, отведенных на управляемую самостоятельную работу.

Осуществление индивидуального подхода к каждому студенту и составление траектории обучения, в соответствии с его интересами и целями, требует больших сил, временных затрат и ответственности у обеих сторон образовательного процесса [3].

Должностные обязанности тьютора можно описать следующим образом:

– Формирует у обучающихся (студентов, слушателей) способности к самостоятельному действию: оказывает помощь в планировании шагов по достижению образа будущей профессиональной деятельности, ориентации в существующих информационном и образовательном пространствах в контексте поставленной задачи, выстраивании партнерства и взаимодействия с другими обучающимися и преподавателями, а также для решения своих задач, анализе и переоценке значимости своих результатов и целей;

– Помогает обучающимся построить индивидуальную образовательную траекторию: выбрать элективные курсы, темы исследования, осуществляет консультации при подготовке к проведению групповых занятий-практикумов (тьюториалов);

– Оказывает консультативную помощь обучающимся в выполнении аттестационных работ, помогает в решении проблем, связанных с обучением;

– Оказывает психологическую и педагогическую поддержку обучающимся, проводит профессиональную ориентацию и консультирование по вопросам карьеры, в том числе самоопределения в случае выбора научной карьеры, поступления в аспирантуру;

– Способствует социализации, формированию общей культуры личности, осознанному выбору и последующему освоению профессиональных образовательных программ, используя различные педагогические приёмы и технические средства, фиксирует динамику познавательных интересов обучающихся;

– Участвует в деятельности методических объединений и других формах методической работы [3].

Преподаватель (тьютор) создает образовательную среду, позволяющую студенту не только получать знания и навыки, но и решать реальные проблемы в своей практической деятельности [4].

Следует отметить, что постановлением Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь от 29 июля 2020 г. № 69 «Об утверждении выпуска 28 Единого квалификационного справочника должностей служащих» должность тьютора не предусмотрена.

На сегодняшний день в качестве тьюторов при организации образовательного процесса в заочной (дистанционной) форме получения образования в МИДО БНТУ выступает профессорско-преподавательский состав и специалисты, которые принимаются на работу на договорной основе.

Система дистанционного обучения с использованием информационных и коммуникационных технологий нуждается в техническом обслуживании и администрировании сети и сервера университета, на котором функционируют веб-страницы с учебными материалами. При подготовке учебных материалов преподавателям требуется помощь технических специалистов по созданию различных мультимедийных фрагментов, в проведении теле- и видеоконференций, участии в онлайн форумах и т.д.

Техническое и программное обеспечение дистанционного обучения предполагает организацию специальной службы для разработки по сценариям

преподавателей мультимедийных учебных курсов или их фрагментов, а также виртуальных лабораторий.

Следует отметить, что назрела необходимость создания в рамках центра информационных технологий, обеспечивающего бесперебойную эксплуатацию локальной компьютерной сети университета, защиту информации на серверах от сбоев, вирусов и несанкционированного доступа, размещение и обновление информации, соответствующего подразделения (программисты), которое будет заниматься техническим обеспечением дистанционного обучения, а именно: переводом электронных учебных материалов или другой информации, полученных от преподавателей в формат, пригодный для использования в интернете; созданием электронных оболочек для автоматизированного тестирования; разработкой программных средств для оптимальной передачи файлов; созданием базы данных.

Для обеспечения эффективности образовательного процесса в современных университетах организуется масштабная ИТ-инфраструктура. Перспективным направлением для развития дистанционного обучения является внедрение в университете интернет-сервисов «Виртуальная кафедра» и «Виртуальный деканат».

«Виртуальная кафедра» представляет собой интеграцию педагогических, учебно-методических, программно-технических, информационных и других ресурсов для переноса части образовательной деятельности в виртуальное пространство, которое открывает возможность для перехода к технологиям смешанного обучения, дает возможность оперативного решения таких задач, как: обучение преподавателей и обучающихся технологиям электронного обучения; внедрение инновационных образовательных технологий в образовательный процесс; накопление собственного электронного образовательного контента; легкость взаимодействия с другими виртуальными кафедрами; возможность персонифицированного взаимодействия обучающегося и преподавателя через среду организации электронного обучения.

«Виртуальный деканат» – это информационная система структурного подразделения университета, предназначенная для: информирования обучающихся, их родителей и преподавателей об успеваемости, изменениях в расписании, сроках сессии, о ближайших мероприятиях; для заказа справок об обучении и пр., что позволит оптимизировать некоторые процессы управления образовательной деятельностью в подразделениях и сэкономить время на их сопровождение.

Внедрение ДОТ в образовательный процесс предполагают изменения организации труда и стиля работы профессорско-преподавательского состава и учебно-вспомогательного персонала изменения и приобретение новых навыков. Актуальным направлением является создание системы подготовки кадров, обладающих для реализации обучения в дистанционной форме.

Образовательный опыт показывает, что не всем преподавателям достаточно знаний в области информационных технологий, а в образовательной среде практика тьюторства не развита. Проблемой становится вовлечение преподавателей в новую методологию открытого образования, для реализации которой требуются определенные качества и профессиональные знания, что приводит к необходимости их получения для решения двойной задачи. С одной стороны, им необходимо будет осуществлять обучение с использованием собственных электронных курсов, с другой – предоставлять обучающимся поддержку в изучении учебной дисциплины с помощью дистанционных технологий, что требует дополнительной подготовки, включающей не только знакомство с информационными технологиями, применяемыми в образовательном процессе, но и изучение методологии дистанционного обучения, технологий разработки и создания учебно-методических материалов для системы дистанционного обучения.

Список использованных источников

1. Мишота, И. Ю. Применение «смешанного» обучения (“blended learning”) в образовательном процессе в ВУЗах / И. Ю. Мишота // Сборник трудов Историко-архивного института: рецензируемый сборник научных трудов. М., 2012. Т. 39. С. 452-456.
2. Зеньчук Н.Ф., Салтанова И.В. Возможности инновационного развития экспорта образовательных услуг в Республике Беларусь / Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы XX Международной научной конференции (Минск, 17-18 окт. 2019 г.). В 3 т. Т. 2 / Редкол.: Ю.А. Медведева [и др.]. – Минск: НИЭИ М-ва экономики Респ. Беларусь, 2019. – 262 с. С. 107-108.
3. Перевозчикова, Н.Г. Роль тьютора в управлении самостоятельной работой обучающихся [Электронный ресурс] / Н. Г. Перевозчикова, Ж. В. Смирнова, А.В. Трутанова. - Москва. – 2017. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-tyutora-v-upravlenii-samostoyatelnoy-rabotoy-obuchayuschih-sya> – Дата доступа: 05.11.2021.
4. Шрамко, Н. В. Основы тьюторства: курс лекций [Электронный ресурс]: учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Н. В. Шрамко; Урал. гос. пед. ун-т. – Электрон. дан. – Екатеринбург, 2018. – 112 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: ПЛЮСЫ И МИНУСЫ

Война Ирина Адамовна

преподаватель кафедры общеобразовательных дисциплин Белорусского
государственного университета информатики и радиоэлектроники

Дистанционное обучение – это форма обучения, когда обучающийся территориально удалён от преподавателя и образовательных ресурсов. Обучение осуществляется с помощью телекоммуникационных, компьютерных технологий.

Дистанционное обучение может проводиться в онлайн формате и быть **синхронным** (преподаватель и ученики взаимодействуют в режиме реального времени) или **асинхронным** (взаимодействие студента и преподавателя происходит с интервалом во времени). Задания от преподавателя к обучающемуся при этом могут передаваться разными способами, например, посредством электронной почты, веб-сервисов, мессенджеров, социальных сетей, преподавательского блога.

Синхронное дистанционное обучение обеспечивает максимальное взаимодействие обучающегося и преподавателя, а также обучающихся друг с другом. Таким способом легко создать эффект присутствия в классе, аудитории. Самые популярные варианты - вебинары, конференции в Zoom, Skype, Google Hangouts. Некоторые участники образовательного процесса практикуют телеконференции, занятия на корпоративных порталах, в чатах. Формат онлайн-обучения позволяет обучающемуся легко задать свои вопросы преподавателю и

тут же получить ответ, а преподаватель имеет возможность устроить устный опрос и организовать контроль за ответами. При этом, чтобы онлайн-формат работал на образовательный процесс безупречно, важно, чтобы связь была бесперебойной, Интернет – скоростным.

Асинхронное дистанционное обучение позволяет получить максимум свободы при освоении материала. Если при онлайн-обучении легко задать свои вопросы и тут же получить ответ, при асинхронном обучении – сфокусироваться на самостоятельной работе. У обучающегося развивается критическое мышление, он тренируется устанавливать логические и причинно-следственные связи между разными понятиями, конструировать собственные аргументы, собирать информацию, формулировать проблемы. Асинхронное дистанционное обучение, апеллирующее к активной самостоятельной работе, способствует умению находить компромиссы, баланс между разными ресурсами.

Также существует *смешанное* обучение, которое объединяет оба вида.

Плюсы дистанционного обучения – экономия (времени и средств), возможность учиться из любой точки мира, вариативность, комфорт при изучении материалов, адаптивность к инклюзивной среде, актуальность знаний, индивидуальный подход.

Несомненно, к плюсам дистанционного обучения стоит отнести доступность, ведь образования в таком виде могут получить те люди, которые не имеют возможности обучаться очно, например, по состоянию здоровья. Независимо от географического и временного положения студент не ограничивает себя в образовательных потребностях. Также каждый обучающийся может выбрать для себя индивидуальный темп обучения: скорость изучения варьируется в зависимости от его личных потребностей и обстоятельств. Студент, обучающийся дистанционно, может решить когда и сколько времени посвятить в течение семестра изучению материала. Он составляет индивидуальный график обучения для себя.

Важным условием повышения эффективности учебного процесса является систематическое получение преподавателем объективной информации о ходе учебно-познавательной деятельности обучающихся. Эту информацию он получает в процессе контроля знаний студентов [1]. Большой минус внедрения дистанционного обучения – это неготовность организовать должный контроль.

Дистанционный формат обучения плохо подходит для развития навыков «живого» общения. Даже при онлайн-обучении, когда все в виртуальном классе видят и слышат друг друга, технические средства являются определенной стеной. В онлайн-уроке трудно включить всех обучающихся в общее обсуждение, даже организовать диалог. Обычно в дискуссии участвуют 15–20% присутствующих [2].

К сожалению, не всё можно изучить дистанционно. В некоторых случаях нельзя обойтись без практических занятий под руководством опытного наставника.

Список использованных источников

1. Война, И.А. Использование компьютерных технологий в формах контроля знаний по языкам (на базе русского как иностранного и белорусского языков) / И.А. Война, Т.П. Дапиро // Дистанционное обучение - образовательная среда XXI века : материалы XI Междунар. науч.-метод. конф., Минск, 12-13 декабря 2019 г. / Бел. гос. ун-т информатики и радиоэлектроники ; редкол. : В.А. Прытков [и др.]. - Минск, 2019. - С. 80.
2. Рывкин, А. Дистанционное обучение. Плюсы и минусы [Электронный ресурс] / А. Рывкин // Вести образования. – Режим доступа: https://vogazeta.ru/articles/2020/4/17/distant/12609-distantionnoe_obuchenie__plyusy_i_minusy. – Дата доступа: 26.01.2022.

СОЧЕТАНИЕ ТРАДИЦИОННЫХ И ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Кистрина Л.А.

ГУО «Международный государственный экологический институт
им.А.Д.Сахарова» БГУ, ст. преподаватель кафедры лингвистических
дисциплин и межкультурных коммуникаций

Климова О.А.

ГУО «Международный государственный экологический институт
им.А.Д.Сахарова» БГУ, преподаватель кафедры лингвистических дисциплин и
межкультурных коммуникаций

На современном этапе развития человеческого общества (глобализация, международная торговля, различные виды деловой коммуникации) знание иностранных языков для молодых специалистов становится насущным и необходимым. Эти же факторы требуют и развития более продвинутых методов и технологий в обучении. Их отличие от традиционных заключается в наличии таких особенностей как «вынужденная активность», принудительная активизация мышления и деятельности, повышение эмоциональной включенности учащихся и творческий характер занятий; обязательность непосредственного взаимодействия учащихся между собой, а также с учителем; формирование коллективных усилий, направленных на интенсификацию процесса обучения.

Современные реалии таковы, что у нынешнего поколения студентов начинает преобладать «клиповое мышление», поэтому яркие картинки и сюрпризные моменты на занятии просто необходимы. Конечно, просто

заучивать новые слова, правила грамматики, спряжение неправильных глаголов – скучно. Но если подойти к процессу творчески и задействовать технические средства обучения, соединив с лучшим из традиционных методик, ситуация в корне поменяется.

Изучение языка следует начинается с произношения, которое является базовой характеристикой речи, опорой для развития и совершенствования всех остальных навыков иноязычного говорения. На данном этапе очень полезными могут быть скороговорки. Можно и нужно сначала прослушать скороговорку в записи носителя языка, («Мышление начинается с удивления»- Аристотель 2500 лет назад), но работа с ней начинается с произнесения по слогам, затем несколько раз медленно и слитно. От многократного повторения одних и тех же слов речевой аппарат налаживается настолько, что приучается выполнять ту же работу в самом быстром темпе. И только пройдя предварительные этапы, нужно повторять скороговорку за диктором, добиваясь максимального сходства.

Или, например, формирование устойчивых слухо-произносительных навыков – длительный процесс. И использование ТСО здесь уместно и объяснимо. Это дает возможность регулировать темп занятия и приучает учащихся узнавать языковые единицы. Но работа с фонограммой предваряется работой на восприятие речи преподавателя. Это необходимо потому, что преподаватель регулирует скорость чтения, выделяет интонацией отдельные слова, четко их произносит в отличии от диктора аутентичного текста.

Если на начальном этапе обучения иностранному языку используются большее количество дидактических игр (с привлечением ТСО), то на последующих (более продвинутых) возрастает роль ресурсов интернета.

Про использование игр на практических занятиях по иностранному языку говорилось много. И здесь будет уместным подробно осветить тему использования игровых моментов и современных технологий на занятиях латинского языка. Например, проверку темы « Ботаническая номенклатура» можно начать с проведения викторины. (На ней гадают – *Chamomilla officinalis*

(ромашка аптечная). «На севере диком стоит одиноко» - Pinus montana (сосна горная) и т.д.). Подобные вопросы на эрудицию расширяют общий кругозор студентов. Далее разделившись на команды, они заполняют кроссворд с использованием интерактивной доски.

При среднем уровне владения языком наиболее эффективными являются следующие: метод проектов (исследовательских, творческих, информационных, прикладных), кейс-метод, мультимедийные презентации, так как овладение коммуникативной и межкультурной компетенцией невозможно без практики общения.

С использованием интернет-ресурсов меняются роли преподавателя и студента. Преподаватель становится не носителем информации, а организатором сотрудничества, управляющим поисковой работой учащихся. Студент от пассивности переходит к активным действиям. У него появляется интерес к деятельности: он сам ставит себе цель, сам анализирует, сам выполняет, контролирует и оценивает. Использование инновационных методов дает: доступность учебного материала, систематизация знаний, развитие творческих способностей, самообразование, анализ усвоенного материала.

Но нельзя забывать, что здесь могут быть и отрицательные моменты: скорость речи диктора требует хорошего знания языка, а гугл-переводчик может выдавать некорректный перевод, не всегда может указывать род существительного, что необходимо для грамотной речи.

Сочетание традиционных методов обучения и современных образовательных технологий позволяют сделать процесс обучения индивидуальными и дифференцированным, повышают познавательный интерес к предмету и эффективность учебного процесса, что в конечном итоге, помогает достичь оптимального результата в обучении.

ON-LINE ЛАБОРАТОРІЯ GO -LAB ДЛЯ ОБЛАСТЕЙ STEM

Мироненко Ольга Всеволодівна

викладач кафедри математики і фізики

Військового інституту телекомунікацій і інформатизації імені Героїв Крут

ORCID ID: 0000-0002-3763-5478

Пропоную розглянути можливості лабораторії Go-Lab, екосистеми, яка надає безмежні можливості для областей STEM , а саме для науки, технологій, інженерії, математики. Особливо це актуально зараз в умовах пандемії SARS-CoV-2(COVID-19).Для того ,щоб допомогти викладачам, учням, студентам використовувати екосистему Go-Lab для онлайн-навчання STEM. Платформа і всі її інструменти , які включають преміум-лабораторії і додатки безкоштовні. За допомогою даної лабораторії можливо створювати сценарії віртуального навчання для кожного заняття в класі, так звані дослідницькі навчальні простори, вони включають в себе он-лайн лабораторії, додатки для виконання досліджень, мультимедійний навчальний контент. Більш 1400 готових для дослідження лабораторій доступні майже на всіх мовах, це дає можливість зекономити власний час. Легко, швидко та зручно за допомогою лабораторій, доступ до реального лабораторного обладнання в реальному часі та в будь-який час через веб-інтерфейс, дає можливість проводити експерименти по радіоактивності, кінематиці , астрономії, фізиці, біології та багатьом іншим предметам. Використання Go-Lab в світі швидко зростає, в 2021 році було проведено 51 465 сеансів (17 000 було проведено в березні 2019 до пандемії). У 2021 Go-Lab приєднано к глобальному проекту ЮНЕСКО

Екосистема складається з двох основних компонентів: Golabs -це платформа для обміну інформацією. Graasp - незалежна платформа для розробки і навчання, інтегрована з Golabs.

Крім цього застосовуючи преміальні додатки, тем App Обзор і викторина Обзор , відображають студентів в інших додатках, вони включені в площині навчання однієї панелі, також можливо продивитися результати навчання всіх взагалі та кожного окремо. Викторина Обзор дасть зведені дані, які доступні під час навчання і дозволяє відповіді студентів , а особливо загальний і середній бал розрахувати автоматично.

Додатки-це спеціалізовані програмні інструменти, які допоможуть виконати навчальні задачі, допоможуть створити гіпотези, спланувати експерименти, зробити прогнози, сформулювати інтерпретацію даних. Також можливо переглядати відгуки викладачів. Додатки можна комбінувати з онлайн-лабораторією для створення дослідницького навчального простору (ILS). Додаток Learning Analytics дає можливість викладачам переглядати результати успішності в ILS. Особливу увагу хочеться приділити вивченню математики. Для цього використовується додаток GeoGebra та функція Плоттер. GeoGebra- це інтерактивний додаток для алгебри, статистики, який призначено для вивчення і викладання математики та природничих наук від початкової школи до університетського рівня. Додаткову інформацію оGeoGebra можна знайти на сайті <https://www.geogebra.org/>.

Функція Плоттер відображає математичні функції. На одному графіку можливо зобразити декілька функцій. Опції включають використання похідних а також відображення дотичної, якщо навести курсор на графік.

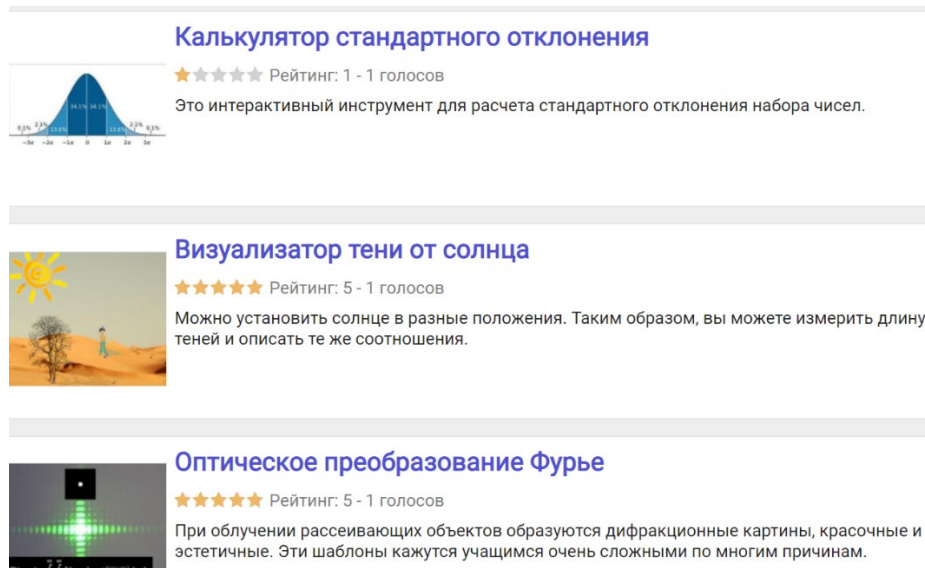

Рис.1. Вигляд інтерактивних робочих просторів з математики

Якщо ви плануєте залучити своїх студентів до наукової діяльності, тут пропонується реалізація такої можливості за допомогою дослідницьких учбових просторів (ILS). ILS слідує циклу запитів, цикли досліджень можуть відрізнятися між собою, але основний цикл Go-Lab складається з таких основних фаз, як «Орієнтація», «Концептуалізація», «Дослідження», «Заключення», «Обговорення». ILS можна створити самостійно починаючи з он-лайн лабораторії а також копіювати і адаптувати вже існуючу ILS за допомогою авторської платформи Go-Lab. Для того, щоб це зробити можна переглянути відеоролики, які пояснюють як працювати з платформою, а потім опублікувати власну ILS після завершення її створення. Платформа дає можливість переглянути навчальні програми різних країн світу, на різних мовах. Також для викладачів, які хочуть розпочати користуватися платформою існують Курси для викладачів, Модулі он-лайн навчання, які допоможуть користуватися цим потужним інструментом.

Список використаних джерел

1. <https://www.golabz.eu>;
2. <https://www.geogebra.org>;

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Мякшин Андрій Сергійович

студент 3-го курсу Харківського національного університету радіоелектроніки

У сучасному світі об'єм нової інформації істотно впливає на світогляд людини, тому що кожен з нас намагається фільтрувати цю інформацію та зробити свої висновки. Дитина, в свою чергу, не має здібностей до повноцінного аналізу отриманої інформації, тому її думка спирається на авторитетність дорослих.

Важливу роль грає спосіб отримання інформації. Сучасні технології забезпечують різнобічний підхід до вирішення питання навчання.

Будь-яка педагогічна технологія - це інформаційна технологія, так як основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації.

Більш вдалим терміном для технологій навчання, що використовують комп'ютер, є комп'ютерна технологія.

Під час підготовки до уроку чи лекції з використанням ІКТ вчитель або лектор повинен пам'ятати, що це перш за все навчальний процес, а значить складає план заняття, виходячи з його цілей. Обираючи навчального матеріал він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності, послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості. Комп'ютер грає роль помічника вчителя.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах: починаючи з підготовки до заняття, закінчуючи контрольними заходами.

Комп'ютер має виконувати наступні функції:

- джерело навчальної інформації;
- наочний посібник;

- тренажер;
- засіб діагностики і контролю.
- засіб підготовки текстів, їх зберігання;
- графічний редактор;
- засіб підготовки виступів;
- обчислювальна машина великих можливостей.

При проектуванні уроку чи лекції фахівець може використовувати:

1. Текстовий редактор для формування матеріалу, який можна роздати учням чи студентам під час самого заняття.
2. Електронні презентації дають можливість вчителю при мінімальній підготовці і незначних витратах часу підготувати наочність до уроку. Уроки, складені за допомогою PowerPoint видовищні і ефективні в роботі над інформацією.
3. Система баз даних передбачає велику підготовчу роботу при складанні уроку, але в підсумку можна отримати ефективну і універсальну систему навчання та перевірки знань.

Переваги використання ІКТ

- Індивідуалізація навчання;
- Інтенсифікація самостійної роботи учнів;
- Зростання обсягу виконаних на урок завдань;
- Розширення інформаційних потоків при використанні Internet;

Завдяки використанню ПК заняття стає більш швидким, тому що вчителю не доводиться повторювати текст кілька разів. (йому допомагає презентація).

Цей метод навчання дуже привабливий для вчителів чи лекторів: Допомагає їм краще оцінити здібності та знання, спонукає шукати нові, нетрадиційні форми і методи навчання, стимулює його професійний ріст і все подальше освоєння комп'ютера.

Щоб отримати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу проводяться комп'ютерні тести. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня.

У будь-якому методі навчання завжди є недоліки, тобто виникають різні проблеми як при підготовці до таких уроків чи лекцій, так і під час їх проведення, а саме:

- Недостатня комп'ютерна грамотність вчителя;
- Відсутність контакту з комп'ютерним фахівцем
- Існує ймовірність, що, захопившись застосуванням ІКТ на уроках, учитель перейде від розвивального навчання до наочно-ілюстративним методам.

Як висновок, можна сказати, що застосування ІКТ є сучасним та дуже ефективним методом навчання, який допомагає інтенсифікувати освітній процес, засвоїти величезний об'єм знань у інтерактивній та близькій до учнів/студентів формі.

Також цей метод є корисним під час проведення оцінки знань, так як саме комп'ютерні тести мають різні рівні складності, що дозволяє отримати справедливі результати.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Педагогічна освіта і наука в інформаційному суспільстві / В. Андрущенко. // Вища освіта України. – 2007. – №4. – С. 5–10.
2. Богданова Н. Проблема інформатизації і соціалізації освіти / Н. Богданова. // Вища освіта України. – 2009. – №2. – С. 83–89.
3. Лапшина І. С. Адаптивні підходи до моделювання освітніх процесів у системі дистанційного навчання / І. С. Лапшина. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – №6. – С. 42–47.

НАУКИ ПРО ОСВІТУ ТА ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ

УДК 002.1:347.9]:005.921.1-022.324

АРХІВУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ: НОРМАТИВИ, ПРАКТИКА

Кириєнко Євгенія Олексіївна

асистент кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
Київського національного університету культури і мистецтв,
м. Київ, Україна

Архівування як процес підготовки процесуальних документів до передавання в архів судової установи та архівного зберігання включає процедури експертизи цінності документів, складання описів на оформлені справи при передаванні до архівного підрозділу суду, складання в архіві суду зведених описів справ, архівний облік і зберігання/забезпечення збереженості документів архівного фонду суду, підготовка до передавання судових документів, що належать до Національного архівного фонду України, на постійне зберігання до державних архівних установ, а також відбір документів до знищення.

Базовими нормативно-правовими актами, які регулюють архівування процесуальних документів (судових справ та документів обліку судових справ) є Інструкція про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду [2, Інструкція поширюється лише на документи на паперових носіях], Перелік судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, із зазначенням

строків зберігання [5, Перелік визначає строки зберігання судових справ, документів з обліку останніх та інших документів стосовно здійснення правосуддя], Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів [6], Положення про архів суду.

Судові справи, що включають процесуальні документи, до їх передавання в архів зберігаються за місцем формування справ в апараті суду [2, п. 2.12]. Структурні підрозділи апарату суду готують судові справи до передавання в архів судової установи. Керівник апарату суду входить до складу Експертної комісії суду, склад якої затверджує голова суду. Документи обліку судових справ (обліково-інформаційні картки, підшиті у тверду обкладинку або в ящиках) передаються до архіву суду секретарем суду/секретарем судової палати, колегії.

На оформлені належним чином судові справи складаються окремі описи (окремо від управлінської документації суду та окремо на судові справи різних видів судочинства та різних за строками зберігання – постійного, тривалого та тимчасового). Особливістю архівування процесуальних документів (на відміну від управлінської документації) є те, що описи обов'язково укладаються і на справи тимчасового зберігання. За методичної допомоги архіву суду описи судових справ складають працівники апарату суду. Існує специфіка нумерації опису судових справ: номер опису судових справ обов'язково має включати початкову літеру судочинства, у порядку якого розглянуто судову справу, літери категорії справи за строками зберігання («Тм» – тимчасового, «Т» – тривалого, понад 10 років, «П» – постійного) та чотири цифри року, в якому закінчені судові справи. Так, опис цивільних справ постійного зберігання матиме номер 2Ц-П-2022.

Відповідно до даних/інформації на обкладинках судових справ заповнюються графи опису: у графі «№ з/п» зазначається валовий порядковий номер справи у описі; у графі «Номер справи (тому)» для судових справ вказується єдиний унікальний номер справи, присвоєний АСДС при реєстрації у суді (на відміну від справ з управлінською документацією, де зазначається індекс

справи за номенклатурою справ); у графі «Заголовок справи (тому)» для судових справ подається прізвище, ініціали особи, стосовно якої розглядалася справа, прізвища та ініціали сторін, предмет спору, стаття кодексу; у графі «Крайні дати справи (тому)» вказуються крайні дати документів, внесених до справи (число та рік арабськими цифрами, назва місяця словами); у графі «Строк зберігання справи» зазначається термін зберігання та стаття за Переліком судових справ (наприклад, Справа про спадщину – 75 р. ЕПК, стаття 37; Справа про земельні правовідносини, де держава не є суб'єктом однієї зі сторін – 50 р. ЕПК, стаття 43; позначки «ЕПК» – аббревіатура експертно-перевірної комісії, зазначається в Переліку для окремих категорій справ чи видів документів і означає, що частина їх може бути віднесена до НАФ); у графі «Примітки» можуть робитися позначки про фізичний стан справ, передавання справ іншим судам, наявність у справі копій документів. Кожна судова справа і кожний її том (за наявності кількох томів справи) вноситься до опису під окремим порядковим номером. Опис справ складається у двох примірниках, один з яких передається до архіву суду. Судові справи незалежно від строків зберігання обов'язково передаються до архіву суду [2, п. 4.3.2.].

Нормативи регулюють особливості передавання судових справ до архіву суду. На відміну від справ управлінської документації суду, яка передається щороку за графіком після закінчення строків зберігання у структурних підрозділах, на передавання судових справ має бути дозвіл. Цей дозвіл надає суддя, який розглядав справу або в апеляційному суді секретар судової палати, чи голова суду. Дозвіл надається після ретельної перевірки судової справи, особливо у тій частині, що стосується виконання судового рішення, яке набрало законної сили.

В нормативно-правових актах детально розписані правила, якими керуються при наданні дозволу на передавання судових справ, передбачених кримінальним, цивільним, господарським процесуальним законодавством та у порядку адміністративного судочинства. Так, однією із умов/правил надання

такого дозволу стосовно справи/провадження, за якою особу засуджено до виправних робіт, є повідомлення органу покарання про місце відбування покарання та долучення цього повідомлення до матеріалів справи/провадження. Однією із умов надання дозволу на передавання цивільної судової справи, яка не задовольнила позов, є набрання судовим рішенням законної сили. Справа про банкрутство у господарському судочинстві передається до архіву суду, коли спливають строки для оскарження ухвали, винесеної господарським судом або ухвали про затвердження мирової угоди [2, п. 4.4.4.б)]. Після надання дозволу на передавання справи в архів суду на обкладинці справи робиться напис «До архіву».

На підставі описів справ архів суду складає зведені описи справ суду за річними розділами. Річний розділ зведеного опису справ постійного зберігання включає як справи з управлінськими документами (за номенклатурою ці справи постійного зберігання), так і справи процесуальні. Судові справи постійного зберігання вносяться до опису за порядковими реєстраційними номерами, а також справи з оригіналами судових рішень (у кримінальних справах – окремо справи з оригіналами судових рішень, постановлених у кримінальних справах, що надійшли до суду з обвинувальними висновками; справи з оригіналами судових рішень щодо звільнення осіб від кримінальної відповідальності; справи з оригіналами судових рішень, винесених цим судом у порядку виконання судових рішень, постановлених іншим судом [2, п. 5.1.2.]). Аналогічно у архівах відповідних судів формуються справи з оригіналами судових рішень у цивільних, адміністративних, господарських справах з рішеннями судів всіх інстанцій (першої та вищих рівнів), справи з оригіналами судових рішень щодо справ про притягнення до адміністративної відповідальності за корупційні дії.

Враховуючи той факт, що оригінали судових рішень вилучаються з судових справ (які знищуються) і справи з оригіналами судових рішень формуються пізніше укладання опису, наприкінці річного розділу залишають резервні номери за порядком. Для цього робиться розрахунок необхідної

кількості порядкових резервних номерів за таким принципом: для кримінальних справ загальна кількість кримінальних справ/проваджень ділиться на 25 і отримана частка є числом резервних порядкових номерів, оскільки справа з оригіналами вироків і судовими рішеннями судів вищих інстанцій має включати судові рішення лише за 25 судовими справами. За аналогічною схемою робляться розрахунки кількості справ з оригіналами судових рішень, а відтак і кількості резервних порядкових номерів у описі щодо цивільних, господарських, адміністративних справ та справ про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних діянь, лише з тією різницею, що кількість розглянутих у судах відповідних справ ділиться на 50 (оригінали судових рішень за 50-ма судовими справами формують справу з оригіналами судових рішень) [2, п. 5.1.5.].

Наприкінці кожного річного розділу зведеного опису справ постійного зберігання укладається підсумковий запис, де цифрами і літерами зазначається кількість справ у кожному розділі. Справи, включені до зведеного опису справ постійного зберігання, мають валову нумерацію, яка доходить до числа 9999 (кінцевий номер закінченого зведеного опису). Числа 9999 можуть досягти кількість справ декількох річних розділів або одного річного розділу. Описи справ постійного зберігання, схвалені ЕПК державної архівної установи, затверджуються головою суду.

На судові справи тривалого (понад 10 років) та тимчасового зберігання складаються описи в аналогічному порядку складання описів справ постійного зберігання, куди судові справи вносяться за порядковими реєстраційними номерами. Описи є основним обліковим документом судових справ та інших документів суду, що зберігаються в архіві судової установи. Порядок зберігання і розміщення судових справ в архіві, їх видачі для тимчасового користування унормовано Інструкцією [2, п.п. 7.1. – 7.9.].

Справи з управлінськими документами постійного строку зберігання (документи НАФ) архів суду через 10 років передає на зберігання до державних

архівних установ, а судові справи постійного зберігання та справи з оригіналами судових рішень підлягають передаванню до державних архівів лише через 75 років [2, п. 8.1.]. До судових справ постійного строку зберігання віднесені справи/провадження на засуджених до довічного позбавлення волі, справи/провадження про злочини проти основ національної безпеки України, справи про встановлення батьківства, материнства, справи про право власності на нерухоме майно, де однією із сторін є держава, справи про земельні правовідносини, в яких одним із суб'єктів є держава, справи про реабілітацію жертв політичних репресій, справи про усиновлення (удочеріння), справи про право власності, де одним із суб'єктів виступає держава [5].

Строки зберігання інших процесуальних документів, як правило тих, що містять вторинну інформацію, в архіві суду визначає Перелік судових справ. Терміни зберігання встановлені 3-ма роками (журнали обліку апеляційних скарг у кримінальних/цивільних/адміністративних справах; журнал обліку апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення), 5-ма роками (журнал обліку заяв про забезпечення позову/доказів; журнал обліку подань, заяв і клопотань у порядку виконання судових рішень; журнал розгляду судових справ суддею; журнал обліку виконавчих документів, виданих судом) або «до ліквідації суду» (обліково-інформаційні/обліково-статистичні картки на справи та алфавітні покажчики до них; журнал обліку судових справ). У разі ліквідації суду питання про подальше місце зберігання цих документів вирішує Державна судова адміністрація України.

До архіву Верховного Суду для подальшого зберігання та користування передаються адміністративні справи Суду як суду першої інстанції. За нормативними вимогами документи до архіву Суду надходять після набрання судовим рішенням законної сили і на підставі резолюції судді-доповідача [1].

Порядок передавання до архіву, зберігання в архіві та користування архівними копіями з технічними носіями інформації визначають Інструкція про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового

засідання) [4] та Інструкція про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених в режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження) [3]. У разі фіксування судового процесу технічними засобами, робочу і архівну копію фонограми долучають до судової справи/матеріалів кримінального провадження. Разом зі справою копії передаються до архіву суду. В архіві суду зберігається архівна копія фонограми, з якої в архіві суду виготовляється її копія, що видається для використання за межами архівного підрозділу суду у разі потреби співставити дані запису. При виявленні зниження якості зчитуваних даних з архівної копії фонограми виготовляється дублікат [4, п. 4.3]. Строки зберігання архівної копії фонограми визначаються строками зберігання судової справи і тому знищуються разом з судовою справою, термін зберігання якої завершився. В апеляційному суді також створюються робочі та архівні копії фонограм. Після розгляду справи в апеляційному суді робоча копія фонограми разом зі справою передається до суду, з якого вона надійшла, а архівна копія фонограми зберігається в архіві апеляційного суду до завершення терміну її зберігання [4, п. 7.3]. Відеофонограма, створена в результаті процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції, має також робочу та архівну копію. Після завершення розгляду справи/матеріалів кримінального провадження архівна копія передається до архіву суду в упаковці [3, п. 4.1.]. Робоча копія в упаковці/конверті додається до судової справи/матеріалів кримінального провадження. За умови зниження якості зчитування даних з архівної копії виготовляють дублікат, який зберігається разом з архівною копією. З архівної копії чи дубліката відеофонограми виготовляються копії (робочі) для користування. Строки зберігання архівних копій відеофонограм визначаються строками зберігання судових справ – архівні копії знищуються після завершення терміну зберігання судових справ/матеріалів кримінального провадження.

Таким чином, практика архівування процесуальних документів регламентована нормативно-правовими актами, включаючи процедури типові

для управлінської документації (експертиза цінності документів і оформлення справ, складання описів/зведених описів справ, архівний облік і порядок зберігання, передавання до державних архівних установ) має й свої особливості. Це стосується вимог до оформлення судових справ, складання і оформлення описів судових справ, правил передавання судових справ та інших процесуальних документів до архіву суду.

Список використаних джерел

1. Інструкція з діловодства Верховного Суду, затв. наказом керівника апарату Верховного Суду № 129 від 31 грудня 2021 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/pro_aparat_1/instrukcia_z_dilovodst_Toc89859536 (дата звернення 09.01.2022).

2. Інструкція про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду, затв. наказом Державної судової адміністрації України № 168 від 15 грудня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168750-11#Text> (дата звернення 04.01.2022).

3. Інструкція про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених в режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження), затв. наказом Державної судової адміністрації України № 155 від 15.11.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0155750-12#Text> (дата звернення 09.01.2022).

4. Інструкція про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання), затв. наказом Державної судової адміністрації України № 108 від 20 вересня 2012 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0108750-12#Text> (дата звернення 14.01.2022).

5. Перелік судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, із зазначенням строків зберігання, затв. наказом Державної судової адміністрації України № 1087 від 07.12.2017 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SA17482.html (дата звернення 15.01.2022).

6. Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів, затв. постановою Кабінету Міністрів України 08 серпня 2007 р., зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2015 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/88789152> (дата звернення 16.01.2022).

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ключкович Тетяна Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи, Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет», м. Ужгород

Попадич Олена Олександрівна,

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи, Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет», м. Ужгород

Інклюзивна освіта – це освітня технологія, яка передбачає навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у звичайному закладі освіти, де створені відповідні умови для забезпечення максимальної ефективності навчального процесу [1, с. 123]. Оскільки питання інклюзивної освіти сьогодні є дуже актуальними і майбутні фахівці початкової школи повинні бути готові самостійно розв'язувати складні питання навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи введено в освітню програму спеціальності «Початкова освіта» навчальний курс «Інклюзивна освіта». Освітній і професійний стандарти містять вимоги до вчителя початкової школи, що стосуються необхідності формування у нього компетенцій, що дозволяють реалізувати програми інклюзивного навчання. Основними психолого-педагогічними компетенціями студентів для роботи в умовах інклюзивної освіти є: моніторингова компетенція (за її допомогою можна відстежувати процес навчання і виховання дітей в

умовах інклюзивної освіти та зіставляти реально отримані підсумки з наміченими, допомагати дітям з особливими потребами в навчальній діяльності та поведінці, підтримувати контакт з їх батьками), діагностична компетенція (дозволяє визначити готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, знаходженню взаємодії з батьками), змістовна компетенція (характеризується знанням проблем виховання і навчання, розумінням особливостей змісту інклюзивного навчання, засвоєнням знань і умінь роботи з дітьми з особливими потребами та обмеженими можливостями) [3, с. 47].

Формування перерахованих професійних якостей і ключових компетенцій учителя початкової школи в освітньому процесі в закладі вищої освіти є однією з умов його успішної майбутньої професійної діяльності в інклюзивній освіті.

Питання інклюзивної освіти в Україні вивчали О. Будник, А. Колупаєва, Л. Міщик, Ж. Матюх, Ю. Носенко та інші. Питанням дистанційної освіти присвячені роботи як багатьох зарубіжних науковців (Р. Деллінг, Д.Кіган, М. Мур, А. Кларк, М. Сімонсон, М. Томпсон та ін.), так і вітчизняних (О. Андреев, І.Гулівата, Л.Гусак, І. Козубовська, К. Рум'янцева, В.Староста, А. Хуторський та ін.).

Сьогодні інформатизація освіти висуває нові вимоги до рівня професійної підготовки викладача та фахової підготовки студента. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [4]. Дистанційне навчання – це спосіб отримання освіти із використанням комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон [5]. На відміну від заочного навчання, з яким часто порівнюють дистанційну форму, остання передбачає не лише постійну самоосвіту та роботу з засвоєння знань, а і постійний контакт як із викладачами, так і з іншими студентами, в той час як заочна форма освіти передбачає спілкування з викладачем лише декілька разів на рік [6].

Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ» з часу оголошення карантину негайно перейшла на дистанційне навчання, використовуючи сайт електронного навчання УжНУ, інші технології он-лайн навчання та інтернет-ресурсів. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами [2].

Кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи запроваджено курси з інклюзивної освіти (модератор курсів – авторка статті д. пед. наук О. Попадич) (рис. 1).

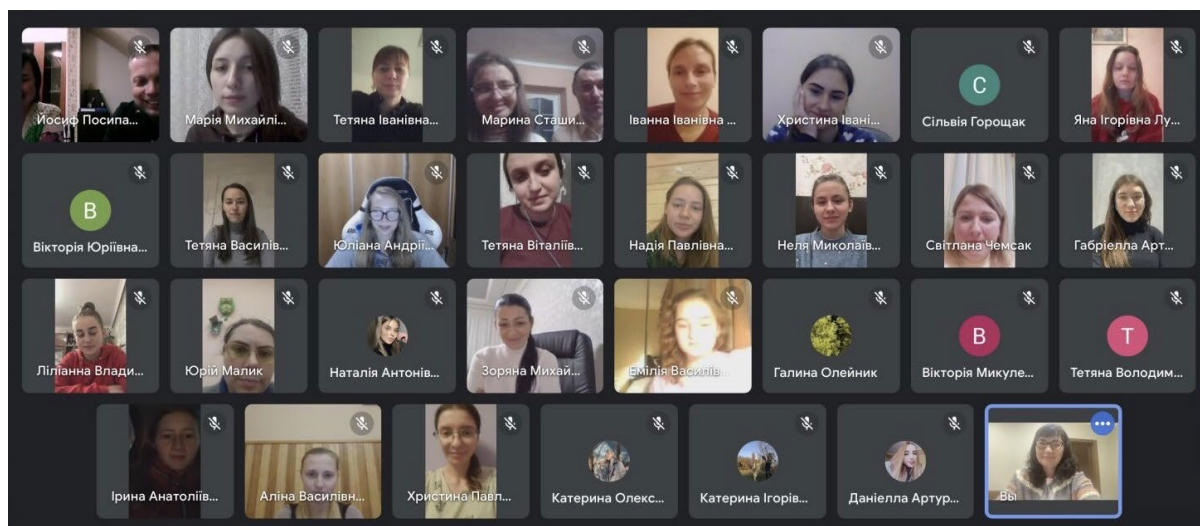

Рис. 1. Проведення курсів з інклюзивної освіти он-лайн

Слухачами курсів є як сьгоднішні здобувачі вищої освіти (бакалаври і магістри дошкільної і початкової освіти), так і випускники кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи минулих років, а також студенти кафедри соціології та соціальної роботи (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/na-fsn-zanyattya-z-InklyuzivnoJi-osvIti-dlya-maybutnIh-fahIvtsIv.htm>).

Відповідно до програми курсів, заняття проводять викладачі кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи (серед яких авторка статті – к. пед. наук Т. Ключкович), кафедри психології УжНУ, викладачі Мукачівського державного університету, Тернопільського національного педагогічного

університету, Закарпатського інституту післядипломної освіти, завідувач закладу дошкільної освіти М.Ковач (м.Ужгород) та лектори, які з власного досвіду знають про проблеми інклюзивного навчання учнів та студентів, оскільки належать до категорії осіб із порушенням зору: Марина Володимирівна Сташина-Неймет, спеціаліст Центру гуманітарно-виховної роботи, профорієнтації та працевлаштування ДВНЗ УжНУ, експертка з питань доступності ГО «Громадський холдинг «Група впливу» та Олександр Іванович Неймет, член громадської організації товариства сліпих в Закарпатській області, консультант та помічник дітей, які належить до категорії з особливими освітніми потребами і потребують додаткової підтримки під час освітнього процесу в інклюзивному класі Ужгородської гімназії №14.

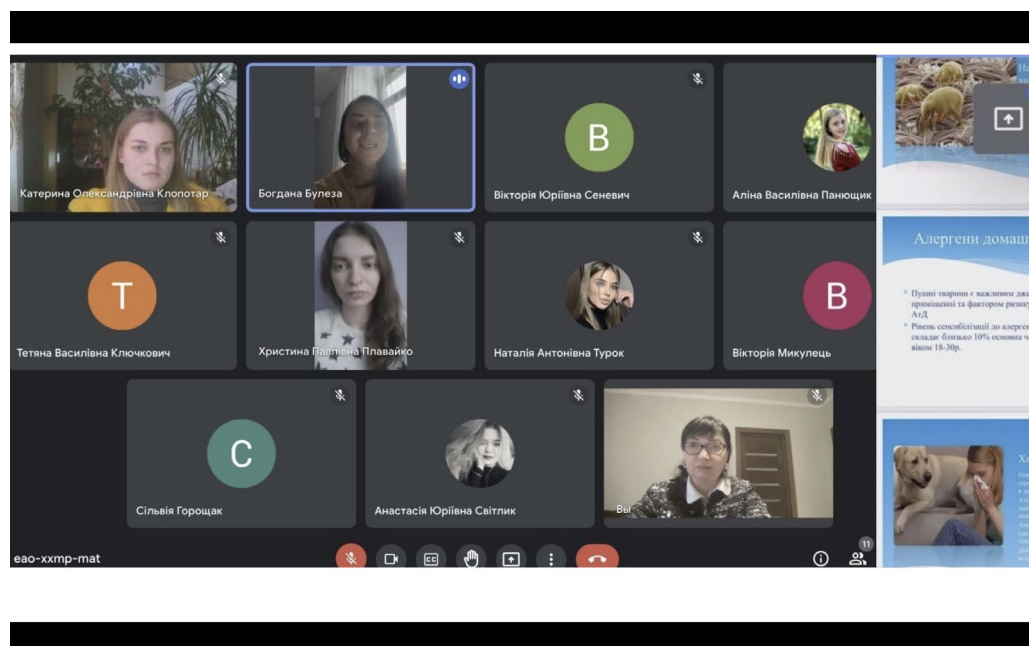

Рис. 2. Курси з інклюзивної освіти з Б. Булезою

Також заняття з курсантами проводила Булеза Богдана Ярославівна – лікар імунолог-алерголог Закарпатської обласної клінічної лікарні (рис. 2). На зустрічі Б. Булеза розповіла про заходи захисту дітей від бактерій та гельмінтів, про профілактику алергії в межах навчальних закладів, про активну співпрацю з батьками з метою пропаганди здорового харчування та про необхідні

консультації з лікарями задля максимального обмеження дії алергенів на організм дитини (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/kafedroyu-pedagogiki-vprovadzhuyutsya-elementi-neformalnoi-osviti.htm>).

Отримані знання, безперечно, будуть корисними для фахівців початкової і дошкільної освіти у їх професійній діяльності.

Можемо підсумувати, що як під час традиційного, так і під час дистанційного навчання у майбутніх учителів початкової школи формуються компетенції, які дозволяють реалізувати програми інклюзивного навчання. Ці компетенції допоможуть майбутньому вчителю взаємодіяти з дітьми та родиною для вирішення проблем інклюзивної освіти.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. І. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: посібник для вчителів початкових класів. Київ, 2004. 152 с.
2. Блажко О.О., Костунець Т.А. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання студентів у ВНЗ. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 10.
3. Демченко І. І. Готовність учителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти: структура та діагностика. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2014. 160 с.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).
5. Положення про дистанційне навчання (Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 21.01.2004 № 40) [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>.
6. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazjuje>

Самостійне електронне текстове
наукове періодичне видання комбінованого використання

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І ПЕДАГОГІКИ

Матеріали
VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Київ, 26 січня 2022 р.)

VIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки»
(м. Київ, 26 січня 2022 р.)

Адреса оргкомітету та редакційної колегії:

м. Київ, Україна

E-mail: conference@openscilab.org

www.openscilab.org

ISSN 2709-6750

9 772709 675087